

- 8) 'कला क्षेत्रात निर्माण होणाऱ्या वादाचे कारण कोणते असते?
 अ) मते ब) मतांतरे
 क) सत्तांतरे ड) क्रिया-प्रतिक्रिया
- 9) साहित्यातील रोमँटीसिझम या संकल्पनेसाठी मराठी भाषेत कोणती संज्ञा वापरली जाते?
 अ) स्वच्छंदवाद ब) रोमांचवाद
 क) सौंदर्यवाद ड) यापैकी सर्व
- 10) मराठीतील वास्तववादी लेखनाचा प्रारंभ कोणत्या शतकात झाला?
 अ) अठरावे ब) एकोणिसावे
 क) विसाव्या ड) एकविसावे
- 11) मराठीमधील पहिली वास्तववादी कादंबरी कोणती?
 अ) बळीबा पाटील ब) पण लक्षात कोण घेतो?
 क) यमुनापर्यटन ड) गारंबीचा बापू
- 12) आधुनिक वाङ्मय प्रकारात सर्वात विस्तृत व अनेक उपप्रकार सामावणारा म्हणून डॉ. वि. ना. ढवळे यांनी कोणत्या साहित्यप्रकाराबाबत विधान केले आहे?
 अ) कविता ब) कथा
 क) नाटक ड) कादंबरी

- प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 12
 अ) ललित साहित्याच्या भाषेचे स्वरूप लिहा.
 ब) ललित साहित्याचे घटक कोणते?
 क) साहित्य निर्मितीमध्ये कल्पित व वास्तव घटकाची कशी मदत होते?
 ड) प्रकाशन व्यवहाराचे स्वरूप विशद करा.
 इ) 'देशीवाद' संकल्पना स्पष्ट करा.
 ई) कलाकृतीची वाचक अभिरुचीवरील प्रभाव लिहा.
- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 12
 अ) सौंदर्यवाद म्हणजे काय? ते सांगून सौंदर्यवादाची चर्चा करा.
 ब) साहित्य निर्मितीची प्रक्रिया कशी असते?
 क) अभिरुचीचे घटक साहित्य निर्मितीला चालना देतात हे स्पष्ट करा.
 ड) मार्क्सवाद ही संकल्पना सांगून मराठीतील मार्क्सवादी साहित्याचे स्वरूप विशद करा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घोत्तरी) 12
 अ) लेखक आणि वाचक अभिरुचीमधील सहसंबंध स्पष्ट करा.
 ब) साहित्यातील वाद ही संकल्पना स्पष्ट करून साहित्यातील विधि वादावर प्रकाश टाका.
- प्र.5 खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घोत्तरी) 12
 साहित्य म्हणजे काय ते सांगून साहित्याची संकल्पना व स्वरूप स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A.(Marathi) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

मराठी भाषा: संवाद व उपयोजन भाग – 1 (230103102)

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 रिकाम्या जागा भरा.

12

- 1) संवादव्यवहार म्हणजे काय?

अ) पैशाची देवाण-घेवाण	ब) जमिनीची देवाण-घेवाण
क) वस्तूची देवाण-घेवाण	ड) संदेशाची देवाण-घेवाण
- 2) मानवी जीवनातील सर्वाधिक वेळ कोणत्या भाषिक कौशल्यासाठी वापरला जातो?

अ) वाचन	ब) भाषण
क) श्रवण	ड) लेखन
- 3) माहितीचा अखंड प्रवास हाताळणारे आणि तो पुन्हा मार्गस्थ करणारे आपण निव्वळ 'स्वीचबोर्ड सेन्टर्स' आहोत असे कोणी म्हटले आहे?

अ) विलबर श्रम	ब) शैनन-विह्वर
क) ऑसगुड	ड) थीओडोरसन & थीओडोरसन
- 4) मराठीतील पहिले वृत्तपत्र दर्पण हे कोणत्या साली सुरू झाले?

अ) इ.स.1832	ब) इ.स.1836
क) इ.स.1842	ड) इ.स.1857
- 5) वृत्तपत्राची ओळख कोणत्या घटकावर ठरते?

अ) बातमी	ब) जाहिरात
क) अग्रलेख	ड) उद्योग समूह
- 6) बातमीचे सर्वात महत्वाचे वैशिष्ट्ये कोणते?

अ) काल्पनिकता	ब) ताजेपणा
क) शिळेपणा	ड) अनुकरण
- 7) वक्तृत्वाचा खरा कस कोणासमोर लागतो?

अ) वरिष्ठांसमोर	ब) आप्तजनांसमोर
क) श्रोत्यांसमोर	ड) गुरूजनांसमोर
- 8) वक्तृत्वाचे पोषणद्रव्य कोणते आहे?

अ) वाचन	ब) लेखन
क) संशोधन	ड) पाठांतर

- 9) 1800 ते 1874 या कालखंडाचा उल्लेख 'मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार' असा कोणी केला आहे?
- अ) दत्तो वामन पोतदार ब) विष्णुशास्त्री चिपळुणकर
क) वि.का. राजवाडे ड) गो.ग. आगरकर
- 10) 'मोचनगड' ही ऐतिहासिक कादंबरी कोणी लिहिली?
- अ) हरिभाऊ आपटे ब) रा.भि. गुंजीकर
क) नाथमाधव ड) लक्ष्मणाशास्त्री हळबे
- 11) 'प्रदक्षिणा खंड पहिला' या ग्रंथाचे मुख्य संपादक कोण आहेत?
- अ) कुसुमावती देशपांडे ब) प्र.न. जोशी
क) रा.श्री. जोग ड) अ.ना. देशपांडे
- 12) सामाजिक सुधारणेसाठी आर्य समाजाची स्थापना कोणी केली?
- अ) भाऊ महाजन ब) आत्माराम पाडुंग
क) स्वामी दयानंद सरस्वती ड) महात्मा फुले

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

12

- अ) ख्रिस्ती मिशनरींच्या शाळांनी तत्कालीन शिक्षण व्यवस्थेमध्ये बदल घडवून आणले.
ब) बालकवींच्या कवितेचे वेगळेपण थोडक्यात लिहा.
क) सत्यशोधक समाजाचे सामाजिक चळवळीतील योगदान संक्षिप्त स्वरूपात लिहा.
ड) वि.सी.गुर्जर यांच्या कथालेखनाचे विशेष लिहा.
इ) 'आमच्या आयुष्यातील काही आठवणी' या आत्मचरित्राची वैशिष्ट्ये लिहा.
ई) 'माझा प्रवास' या प्रवासवर्णनाचे स्वरूप लिहा.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन)

12

- अ) लोकमान्य टिळक यांच्या वैचारिक लेखनातून व्यक्त होणारा असंतोष थोडक्यात लिहा.
ब) 'स्त्री-पुरुष तुलना' या निबंधाचे वेगळेपण लिहा.
क) लोकहितवादी यांच्या शतपत्र लेखनाचे महत्त्व विशद करा.
ड) केशवसुत यांच्या कवितेची वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

12

- अ) इ.स.1800 ते 1920 या कालखंडातील स्थित्यंतराचा मराठी साहित्यावरील प्रभाव सविस्तर लिहा.

किंवा

- ब) महात्मा जोतीराव फुले यांची वाङ्मयीन कामगिरी सविस्तर लिहा.

प्र.5 मराठी कादंबरी लेखनात ह.ना. आपटे यांच्या कादंबऱ्यांचे वेगळेपण उदाहरणासह लिहा.

12

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

भाषा व साहित्य: संशोधनाचे पध्दतिशास्त्र (230103104)

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

12

- 1) अर्वाचीन काळात शोध घेणे, नवे उपलब्ध करून देणे यासाठी कोणती संकल्पना वापरली जाते?

अ) संशोधन	ब) संप्रेषण
क) संमोहन	ड) संवत्सर
- 2) संशोधनाची प्रयोजने कोणती?

अ) ज्ञानप्राप्ती	ब) जिज्ञासापूर्ती
क) सत्याचा शोध	ड) वरीलपैकी नाही
- 3) बहुसंख्य विषयांच्या संशोधनाची कोणती संशोधन पद्धती उपयुक्त ठरते?

अ) ऐतिहासिक पद्धती	ब) विमर्षक पद्धती
क) तुलनात्मक पद्धती	ड) शैलीवैज्ञानिक पद्धती
- 4) भाषेच्या स्वरूपात आढळणारी बहुविधता कोणत्या गटांच्या भिन्नतेशी समांतर असते?

अ) राजकीय	ब) आर्थिक
क) सामाजिक	ड) सांस्कृतिक
- 5) भाषा, मूल्ये व इतिहास यावर प्रकाश टाकण्याचा प्रयत्न कोणत्या संशोधन पद्धतीतून होतो?

अ) तुलनात्मक पद्धती	ब) ऐतिहासिक पद्धती
क) ग्रंथापगामी	ड) ग्रंथानुगामी
- 6) संशोध्य विषयाची समस्या कशी सोडवता येईल यासंबंधीचा अंदाज कोणत्या संकल्पनेत व्यक्त केला जातो?

अ) परिशिष्ट	ब) अभ्युपगम
क) निष्कर्ष	ड) ग्रंथ परीक्षण
- 7) विज्ञान-तंत्रज्ञानातील संशोधनाप्रमाणे साहित्य क्षेत्रातील संशोधन मानवी विकासास पूरक ठरणारे आहे?

अ) वरील वाक्य पूर्णतः चूक आहे.
ब) वरील वाक्य पूर्णतः बरोबर आहे.
क) वरील वाक्य अंशतः बरोबर आहे.
ड) वरील वाक्य अंशतः चूक आहे

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन): संत चोखामेळा (230103106)

Day & Date: Friday, 29-12-2023
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयातील खालीलपैकी कोणता ग्रंथ आहे?

अ) शतपत्रे	ब) गुलामगिरी
क) रथचक्र	ड) विवेकसिंधू
- 2) एका लेखकाच्या अभ्यासात प्रारंभी कोणता घटक महत्त्वाचा असतो?

अ) साहित्य	ब) वाचन
क) चरित्र	ड) प्रतिष्ठा
- 3) संत चोखामेळा यांचे वास्तव्य कोठे होते?

अ) पंढरपूर	ब) तुळजापूर
क) बुलढाणा	ड) मंगळवेढा
- 4) चोखोबांची समाधी कोणी बांधली?

अ) संत ज्ञानेश्वर	ब) संत तुकाराम
क) संत नामदेव	ड) संत एकनाथ
- 5) जन्म गेला उष्टे खाता । लाज न ये तुमचे चित्ता ।। हा अभंग कोणाचा आहे?

अ) बंका	ब) कर्ममेळा
क) निर्मळा	ड) चोखोबा
- 6) चोखा डोंगा परी काय नव्हे डोंगा । असे संत चोखामेळा म्हणतात?

अ) मन	ब) तन
क) भाव	ड) ओढ
- 7) अवघा रंग एक झाला । रंगी रंगला श्रीरंग ।। हा अभंग कोणाचा आहे?

अ) संत सोयराबाई	ब) संत मुक्ताबाई
क) संत जनाबाई	ड) संत महदंबा
- 8) संत निर्मळा या चोखोबांच्या कोण होत्या?

अ) वहिणी	ब) चुलती
क) बहीण	ड) मुलगी

- 9) संत चोखामेळा यांच्या जीवनावरील महाद्वार ही कादंबरी कोणी लिहिली?
 अ) अरुणा ढेरे
 ब) रा.चिं. ढेरे
 क) दुर्गा भागवत
 ड) तारा भवाळकर
- 10) शंकरराव खरात यांनी लिहिलेला संत चोखामेळा यांच्यावरील ग्रंथ कोणता आहे?
 अ) चोखामेळा चरित्र
 ब) चोखोबांचा विद्रोह
 क) जोहार मायबाप
 ड) नामदेव प्यरी
- 11) संत चोखामेळा विविधदर्शन हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?
 अ) ह.श्री.शेणोलीकर
 ब) अप्पासाहेब पुजारी
 क) रमेश मोदी
 ड) एलिनॉर झेलिएट
- 12) रिगण हा संत चोखामेळा विशेषांक कधी प्रसिध्द झाला?
 अ) 2012
 ब) 2014
 क) 2016
 ड) 2018

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) एका लेखकाची अभ्यास पध्दती म्हणजे काय?
 ब) संत चोखामेळा यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचे विशेष लिहा.
 क) संत चोखामेळा यांच्या अभंगातील प्रतिमासृष्टी विशद करा.
 ड) संत सोयराबाई यांच्या अभंगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 इ) संत कर्ममेळाच्या अभंगातील विद्रोहाचे वेगळेपण लिहा.
 ई) संत चोखामेळांच्या अभंगाचे भाषाविशेष लिहा.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) एका लेखकाच्या अभ्यासाचे घटक विशद करा.
 ब) संत चोखामेळा यांचे जीवनकार्य स्पष्ट करा.
 क) संत चोखामेळा यांच्या अभंगातील विद्रोहाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ड) संत साहित्यातील चोखामेळा यांचे वेगळेपण विशद करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

12

- अ) मध्ययुगीन कालखंडातील वाङ्मयीन पार्श्वभूमी विशद करा.
 ब) संत चोखामेळा परिवाराच्या अभंगरचनांचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

प्र.5 संत चोखामेळा यांच्या अभंगातील भक्तीपर आणि सामाजिक विषमतापर अभंगांचा आशय स्पष्ट करा.

12

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
लोकसाहित्य (230103107)**

Day & Date: Friday, 29-12-2023
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) इंग्रजी मधील Folklore या शब्दांसाठी मराठीतील कोणता शब्द वापरला जातो?
अ) ललित साहित्य ब) साहित्य
क) लोकसाहित्य ड) वाङ्मय
- 2) अशोकाच्या शिलालेखात कोणता शब्द व्यापक अर्थाने वापरला आहे?
अ) साहित्य ब) लोक
क) लोअर ड) व्यक्ती
- 3) Flok या शब्दाचा अर्थ अप्रगत, असंस्कृत, अविकसित लोकसमूह असा आहे तो कोठे सापडतो?
अ) एन्सायक्लोपीडिया ब्रिटानिकामध्ये
ब) स्टॅडर्ड डिक्शनरी
क) डिक्शनरी
ड) लोकसाहित्य कोश
- 4) "लोकसाहित्य किंवा लौकिक ज्ञान हे मानवाने युगानुयुगे घेतलेल्या अनुभवांचे आणि शिक्षणाचे साररूप असते" अशी कोणी व्याख्या केली आहे?
अ) जोनस बॅलिस ब) बॅस्कम
क) पॉस्टर ड) स्पिनोज़ा
- 5) लोक समूहातील परंपरेने चालत आलेल्या प्राचीन अवशेषांवर कोण जास्त भर देतात?
अ) मानववंशशास्त्रज्ञ ब) समाजशास्त्रज्ञ
क) भौतिकसंस्कृतीज्ञ ड) मौखिकवादी
- 6) लोकसमूहाच्या भौतिक परंपरेला कोण महत्त्व देतात?
अ) मानसशास्त्रज्ञ ब) मानववंशशास्त्रज्ञ
क) समाजशास्त्रज्ञ ड) भूगोलतज्ञ
- 7) लोकजीवनाच्या प्रत्येक अंगाला स्पर्श करीत असल्याने लोकसाहित्याची व्याप्ती कशी आहे?
अ) मर्यादित ब) समांतरीत
क) विशाल ड) अल्प

- 8) विधी आणि विधाने म्हणजे तंत्रमंत्र याचा लोकसाहित्याच्या कोणत्या घटकामध्ये समावेश होतो?
 अ) लोकविधी ब) लोकसाहित्य
 क) साहित्य ड) ललित साहित्य
- 9) मेरी प्रियर यांनी इ.स. 1858 साली Old Deccan Days या पुस्तकामध्ये लोकसाहित्यातील कोणत्या घटकांचे संकलन केले आहे?
 अ) लोकगीते ब) लोकनाटय
 क) लोकविधी ड) लोककथा
- 10) लोकसाहित्य विशारद दुर्गाबाई भागवत यांनी मराठीतील लोकसाहित्याच्या संकलनातील अडचणीपैकी पहिली कोणती अडचण सांगितली आहे?
 अ) अभ्यास ब) शास्त्रीय दृष्टीचा अभाव
 क) उपलब्धता ड) यापैकी नाही
- 11) इ.स 1812 ते 1871 या कालखंडात ग्रिम व मॅक्समूल्लर यांनी लोककथांचे अध्ययन कोणत्या दृष्टीने केले.
 अ) मानसशास्त्रीय ब) समाजशास्त्रीय
 क) भाषाशास्त्रीय ड) यापैकी नाही
- 12) सामुहिक नेणीवांचा सिध्दांत कोणी मांडला?
 अ) फ्राईड ब) ग्रिम
 क) कार्ल गुस्तॉव्ह युंग ड) विल्यम वुंट

प्र.2 लघुत्तरी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (6 पैकी 4) 12

- अ) लोकसाहित्य या शब्दाची उत्पत्ती व इंग्रजीतील त्यासाठी शब्द वापरतात ते लिहा.
 ब) कोणतीही एक मराठी लोकसाहित्याची व्याख्या लिहा.
 क) लोकसाहित्याची व्याप्ती लिहा.
 ड) लोकसाहित्यातील संशोधन पध्दती कोणत्या आहेत ते सांगा.
 इ) लोकसाहित्याचे संकलन करताना येणाऱ्या अडचणी सांगा.
 ई) लोकसाहित्य आणि मानववंशशास्त्र यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.

प्र.3 टिपा लिहा. (4 पैकी 2) 12

- अ) लोकसंस्कृती आणि लोकसाहित्य
 ब) लोकसाहित्य आणि मौखिक आविष्कार
 क) क्षेत्रीय संशोधन पध्दती
 ड) लोकसाहित्य आणि मानसशास्त्र

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (2 पैकी 1) 12

लोकसाहित्यातील संकलन, त्यातील अडचणी व उपाययोजना सविस्तर लिहा.

किंवा

लोकसाहित्य आणि भाषाशास्त्र याचा सहसंबंध स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 12

लोकसाहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करा

Seat
No.

**M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

प्रबोधनपर वाङ्मय (230103108)

Day & Date: Friday, 29-12-2023
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) प्रबोधन हा शब्द ---- या संकल्पनेसाठी वापरला जातो.
अ) एनलायटनमेंट ब) पब्लिसिटी
क) एडवर्टाईजमेंट ड) ग्लोबलायझेशन
- 2) युरोपातील 14 ते 16 व्या शतकापर्यंतच्या कालखंडाला ---- कालखंड असे म्हटले जाते.
अ) आधुनिक ब) सनातन
क) प्रबोधन ड) उदारमतवादी
- 3) प्रबोधन ही ---- घडणारी प्रक्रिया आहे.
अ) सावकाश ब) जलद
क) वेगाने ड) गतिमान
- 4) भारतीय अस्पृश्यतेचा प्रश्न हा ग्रंथ ---- यांनी लिहिला आहे.
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब) विठ्ठल रामजी शिंदे
क) भाऊराव पाटील ड) भाऊ महाजन
- 5) महात्मा फुले यांचा विचार ---- च्या माध्यमातून लोकांपर्यंत पोहोचला.
अ) किर्तन ब) भारुड
क) सत्यशोधकी जलसे ड) नाटक
- 6) ब्राह्मो समाजाची स्थापना ---- यांनी केली.
अ) दादोबा पांडुरंग ब) राजा राममोहन रॉय
क) गो. ग. आगरकर ड) महात्मा फुले
- 7) महात्मा फुले यांच्या जीवनावर ---- यांच्या विचारांचा प्रभाव होता.
अ) ॲरिस्टॉटल ब) प्लेटो
क) थॉमस पेन ड) नेल्सन मंडेला
- 8) ---- हा प्रबोधनाच्या चळवळीतील एक मोठा अडसर ठरला आहे.
अ) रुढीप्रियता ब) आधुनिकता
क) जागतिकीकरण ड) माहिती तंत्रज्ञान

- 9) स्त्री-पुरुष तुलना हा ग्रंथ ---- यांनी लिहिला आहे.
 अ) वि.रा. शिंदे
 ब) ताराबाई शिंदे
 क) लोकमान्य टिळक
 ड) वामन चोरघडे
- 10) खालीलपैकी कोणता ग्रंथ महात्मा फुले यांनी लिहिला नाही.
 अ) शेतकऱ्यांचा असूड
 ब) गुलामगिरी
 क) सत्सार
 ड) अंधारयुग
- 11) महाडच्या चवदार तळ्याचा सत्याग्रह ---- यांनी घडवून आणला.
 अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
 ब) अण्णा भाऊ साठे
 क) लोकमान्य टिळक
 ड) महात्मा फुले
- 12) 'स्त्री जन्मत नाही; तर घडविली जाते' हे विधान ---- यांचे आहे.
 अ) मदर तेरेसा
 ब) ताराबाई शिंदे
 क) सिमोन द बोव्हा
 ड) डॉ. फातिमा शेख

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) प्रबोधन या संकल्पनेचे मुद्दे स्पष्ट करा.
 ब) भारतीय प्रबोधनाला प्रसारमाध्यमांचा कसा उपयोग झाला ते लिहा.
 क) जातिभेदाचा हिंदू समाजावर काय परिणाम झाला आहे ते लिहा.
 ड) फॅसिझम हा कोणाचा शत्रू असतो?
 इ) शाहू महाराजांचे कार्य थोडक्यात लिहा.
 ई) महात्मा फुले यांच्या सार्वजनिक सत्य धर्माची आचारसंहिता थोडक्यात लिहा.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) ब्राह्मणेतर चळवळींचा मागोवा घ्या.
 ब) महाराष्ट्रातील अंधश्रद्धा निर्मूलनाची चळवळीचे कार्य लिहा.
 क) सत्याग्रह परिषदेत डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी अस्पृश्यता सुधारणेसंबंधी काय काय संगितले?
 ड) भारुड रचने मागे संत एकनाथांचा कोणता हेतू दिसून येतो.

प्र.4 दिघोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

12

प्रबोधनाची मूल्ये स्पष्ट करा.

किंवा

प्रबोधनकार्यासाठी पारंपरिक लोक माध्यमांनी कशी भूमिका बजावली आहे ते स्पष्ट करा.

प्र.5 दिघोत्तरी प्रश्न.

12

एकोणिसाव्या शतकातील प्रबोधनाच्या वाटचालीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

ग्रंथ प्रकाशन व्यवहार : भाग 1 (230103105)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

06

- 1) प्रकाशनव्यवसायाचा मूलाधार असणारा कायदा कोणता.

अ) प्रकाशनविश्व	ब) कॉपिराइट ॲक्ट
क) आयएसबीएन	ड) प्रेस ॲक्ट
- 2) 'पॉप्युलर रीतिपुस्तक' हे खालीलपैकी कोणत्या दोन लेखकांचे आहे.

अ) मृदुला कुलकर्णी-सारंग कुलकर्णी	ब) मृदुला गर्ग - रामदास गर्ग
क) रामदास भटकळ- मृदुला प्रभुराम जोशी	ड) भालचंद्र नेमाडे-भागवत नेमाडे
- 3) कोड क्रमांकाचा उपयोग कोणत्या कामासाठी होतो.

अ) प्रकाशन संस्थेतील अंतर्गत	ब) विक्री कामासाठी
क) लेखकांच्या नोंदीसाठी	ड) वाचकासाठी
- 4) आय.एस.बी.एन. नंबरचा उपयोग प्रामुख्याने कशाशी संबंधित आहे.

अ) प्रकाशक	ब) लेखक
क) वाचक	ड) विक्री
- 5) सदंर्भ देतांना ग्रंथ किंवा नियतकालिकांचा उल्लेख कोणत्या पध्दतीने करावा.

अ) अनुवादित	ब) मुळाबरहुकुम
क) रूपांतरीत	ड) यापैकी नाही
- 6) 'प्रकाशन व्यवसाय परिचय' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?

अ) शरद गोगाटे	ब) रामदास भटकळ
क) अ.का. प्रियोळकर	ड) अरुण टिकेकर

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

06

- अ) मुद्रित शोधानाचे महत्त्व थोडक्यात लिहा.
- ब) मुखपृष्ठ सजावटीचा परिचय द्या.
- क) प्रकाशन व्यवहारातील वितरकाचे महत्त्व विशद करा.
- ड) लेखकाने मुद्रणप्रत तयार करताना कोणती काळजी घ्यावी.

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न /टीप लिहा.** **06**
'स्वामित्व हक्क / कॉपिराइट ॲक्ट' टीप लिहा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)** **12**
अ) ग्रंथ व्यवहारातील मुद्रणप्रत ते वितरण ही वाटचाल सविस्तर लिहा.
ब) ग्रंथ मुद्रणपूर्व प्रक्रिया सविस्तर लिहा.

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) ललितेतर साहित्याचे स्वरूप सांगून त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) मानुषतेचा सिध्दांत सांगून त्याचे स्वरूप व महत्त्व स्पष्ट करा.
क) अभिजातवादाचे घटक सांगून त्याची वैशिष्ट्ये विशद करा.
ड) नाटक या वाङ्मय प्रकारातील 'संवाद' हा नाटकाचा आत्मा असतो. हे सोदाहरण स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- अ) साहित्याचे मूल्यमापन करताना कोणकोणत्या बाबी विचारात घ्याव्या लागतात?
ब) साहित्यातील 'वाद' ही संकल्पना साहित्य निर्मितीच्या संबंधी पूरक असते का? सविस्तर लिहा.
- प्र.5 खाली दिलेल्या प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- साहित्य प्रकाराचे स्वरूप सांगून त्याचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Marathi) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
मराठी भाषा: संवाद व उपयोजन भाग – 1 (MA12102) / (MA11102)

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) संवादव्यवहारात कशाची देवाण-घेवाण होते?
 - अ) संदेशाची
 - ब) पैशाची
 - क) वस्तूची
 - ड) मानपत्राची
- 2) कम्युनिकेशन (Communication) या इंग्रजी शब्दाचे मूळ कम्यूनिस या लॅटीन शब्दात आहे. 'कम्यूनिस' या लॅटीन शब्दाचा अर्थ लिहा.
 - अ) संदिग्धता
 - ब) संथपणा
 - क) सारखेपणा
 - ड) प्रवाहित
- 3) 'संवाद म्हणजे संदेशाद्वारे चालणारी सामाजिक आंतरक्रिया होय'.— अशी संवादाची व्याख्या कोणी केली आहे?
 - अ) थीओडोरसन & थीओडोरसन
 - ब) ऑसगुड
 - क) गर्बनर
 - ड) ब्राड डॉक
- 4) आपल्या आशयाला, माहितीला, विचाराला भाषिक चिन्हांचे स्वरूप प्राप्त होते. या क्रियेला काय म्हणतात?
 - अ) विसंकेतीकरण
 - ब) संकेतीकरण
 - क) संप्रेषण
 - ड) समायोजन
- 5) वक्तृत्वामध्ये वक्त्याबरोबर तितकीच महत्वाची भूमिका कोणाची असते?
 - अ) आयोजक
 - ब) प्रायोजक
 - क) निवेदक
 - ड) श्रोता
- 6) वक्तृत्वाचे पोषणद्रव्य कोणते?
 - अ) वाचन
 - ब) लेखन
 - क) श्रवण
 - ड) दर्शन
- 7) सभानियंत्रक कोण असतो?
 - अ) निवेदक
 - ब) अध्यक्ष
 - क) चाहते
 - ड) प्रेक्षक
- 8) भाषण करताना मन कसे ठेवले पाहिजे?
 - अ) बिनधास्त व बेफिकीर
 - ब) चिंतित व सांशक
 - क) स्वस्थ व खंबीर
 - ड) संदिग्ध व संक्षयी

- 9) बाळशास्त्री जांभेकर हे कोणत्या योगदानासाठी ओळखले जातात?
 अ) छापखाना सुरुवात ब) वृत्तपत्र सुरुवात
 क) पहिले लेखक ड) आद्यचरित्रकार
- 10) अग्रलेखाला अक्षरत्व कशामुळे लाभते?
 अ) नाममुद्रेमुळे ब) माहितीमुळे
 क) काव्यमयतेमुळे ड) मतसामर्थ्यामुळे
- 11) बातमीचा 'लीड तथा इंट्रो' साठी कोणता मराठी शब्द प्रचलित आहे?
 अ) शिरोभाग ब) मथळा
 क) घोषवाक्य ड) दिनांक
- 12) वृत्तपत्राच्या जाहिरातीतील मसुद्यात सर्वात शेवटी कोणता घटक येतो?
 अ) मथळा ब) उपमथळा
 क) घोषवाक्य ड) नाममुद्रा
- 13) पटकथा म्हणजे काय?
 अ) सूचक दृश्यांचे संकलन ब) दृश्यांचे चित्रण
 क) कथाकथन ड) लिखित दृश्यसंहिता
- 14) नाटयशास्त्र या ग्रंथाचे लेखन कोणी लिहिले?
 अ) वामन ब) भट्टतौत
 क) भरत ड) अभिनवगुप्त
- 15) खालीलपैकी नाटकाचा अभाषिक घटक कोणता?
 अ) संगीत ब) पात्रे
 क) संवाद ड) स्वगत
- 16) वर्तमानपत्राच्या जाहिरातीत मथळा बहुधा कुठे येतो?
 अ) मध्यस्थानी ब) अंत्यस्थानी
 क) शीर्षस्थानी ड) कंसात

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) संवादाचा कोणताही एक सिद्धांत लिहून त्याची चर्चा करा.
 ब) वृत्तपत्र या माध्यमासाठी कोणत्याही एका जाहिरातीची संहिता लिहा.
 क) भाषिक संवादात लेखन कौशल्याचे महत्व लिहा.
 ड) वक्तृत्वाचे विविध प्रसंग लिहा.
 इ) वृत्तपत्रीय सदर लेखनाचे स्वरूप लिहा.
 ई) पटकथा लिहीताना कोणती काळजी घ्यावी.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) संवादाची कार्ये उदाहरणांसह लिहा.
 ब) वक्तृत्वाची पूर्वतयारी करताना कोणत्या बाबी महत्वाच्या ठरतात?
 क) वृत्तपत्रीय बातमीची रचना लिहा.
 ड) आकाशवाणी माध्यमासाठी कोणत्याही एका जाहिरातीचे संहितालेखन करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न

16

अ) संवादाचे स्वरूप स्पष्ट करून संवादाचे घटक लिहा.
किंवा

ब) नाटयसंहितेतील महत्वाचे घटक लिहा.

प्र.5 वृत्तपत्र या प्रसारमाध्यमाचे स्वरूप व कार्ये लिहा.

16

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. 1800 ते 1920) (MA12103) / (MA11103)

Day & Date: Tuesday, 09-01-2024
Time: 03:00 AM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 वस्तुनिष्ठ प्रश्न: योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) 1800 ते 1874 या कालखंडाला 'मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार' असे कोणी संबोधले आहे?

अ) दत्तो वामन पोतदार	ब) विष्णुशास्त्री चिपळूणकर
क) वि.का.राजवाडे	ड) गो.ग.आगरकर
- 2) पहिला इंग्रजी – मराठी शब्दकोश एकोणिसाव्या शतकात तयार करण्याचे काम कोणी केले?

अ) मेजर कॅन्डी	ब) मोल्सवर्थ
क) लॉर्ड मेकौले	ड) लॉर्ड बेंटिक
- 3) पुणे येथे मुलींसाठी पहिली शाळा कोणी सुरू केली?

अ) महात्मा गांधी	ब) लोकमान्य टिळक
क) महात्मा फुले	ड) गोपाळ आगरकर
- 4) 1832 मध्ये बाळशास्त्री जांभेकर यांनी सुरू केलेल्या नियतकालिकाचे नाव काय?

अ) दिग्दर्शन	ब) प्रभाकर
क) सुधाकर	ड) दर्पण
- 5) उपलब्ध ग्रंथांच्या आधारे कोणत्या ग्रंथाला मराठीतील पहिला ग्रंथ मानले जाते?

अ) लीळाचरित्र	ब) कोसला
क) मृत्युंजय	ड) यमुनापर्यटन
- 6) 'मॅथ्यूचे शुभवर्तमान' या नावाने 'बायबल' चे मराठी भाषांतर कोणी केले?

अ) मेजर कॅन्डी	ब) विल्यम केरी
क) लॉर्ड मेकौले	ड) लॉर्ड बेंटिक
- 7) 'निबंधमाला' कोणी सुरू केली?

अ) कृष्णाजी खाडिलकर	ब) अण्णासाहेब किलोस्कर
क) विष्णुशास्त्री चिपळूणकर	ड) गोपाळ आगरकर
- 8) बाबा पदमनजी यांनी आत्मचरित्राला काय संबोधले आहे?

अ) स्वलिखित चरित्र	ब) स्वयंचरित्र
क) आत्मकथन	ड) स्वयंभाष्य

- 9) 'उपकाराची फेड' या कथेचे लेखक कोण आहेत?
 अ) नारायण हरी आपटे ब) हरी नारायण आपटे
 क) विष्णू सखाराम खांडेकर ड) वामन मल्हार जोशी
- 10) 'रेनॉल्डच्या 'केनेथ' या कादंबरीचे 'वीरधवल' या नावाने भाषांतर कोणी केले?
 अ) माधव मनोहर ब) माधव आचवल
 क) नाथमाधव ड) मनोहर जाधव
- 11) 'गोविंदाग्रज' या टोपण नावाने कोणी काव्यलेखन केलेले आहे?
 अ) काशिनाथ हरी मोडक ब) राम गणेश गडकरी
 क) त्र्यंबक बापूजी ठोंबरे ड) कृष्णाजी केशव दामले
- 12) 'झुंजारराव' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत?
 अ) कृ.प. खाडिलकर ब) श्री. कृ. कोल्हटकर
 क) गो.ब. देवल ड) रा.ग. गडकरी
- 13) लोकहितवादींची शतपत्रे कोणत्या नियतकालिकातून प्रकाशित झालेली होती?
 अ) प्रभाकर ब) सत्यकथा
 क) शब्द ड) अनुभव
- 14) 'मुक्तामाला' ही कादंबरी कोणी लिहिली?
 अ) हरिभाऊ आपटे ब) ना.ह. आपटे
 क) रा.भि.गुंजीकर ड) लक्ष्मणशास्त्री मोरेश्वर हळबे
- 15) मराठी भाषेतील पहिली सामाजिक कादंबरी कोणती?
 अ) यमुना पर्यटन ब) वज्राघात
 क) आनंद ओवरी ड) मेड इन इंडिया
- 16) 'मराठी- वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) रा.श्री. जोग ब) प्र.न. जोशी
 क) गो.मा. पवार ड) अ.म. जोशी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

16

- अ) केशवसुतांच्या कवितेवर टिपण लिहा.
 ब) 1800 ते 1920 या कालखंडातील कादंबरी लेखिकांची थोडक्यात माहिती लिहा?
 क) श्रीपाद कृष्ण कोल्हटकर यांच्या नाटकांची ओळख करून द्या.
 ड) काशीबाई कानिटकर यांच्या कथालेखनाचे विशेष सांगा?
 इ) 1800 ते 1920 या काळातील निबंधलेखनाची वैशिष्ट्ये लिहा?
 ई) हरिभाऊपूर्व कादंबरीच्या मर्यादा स्पष्ट करा?

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (चार पैकी दोन)

16

- अ) 'बालकवींच्या' कवितेत येणाऱ्या निसर्गचित्रणाचे वर्णन करा.
 ब) 1800 ते 1920 कालखंडातील चरित्रात्मक वाङ्मयाचा आढावा घ्या?
 क) 'वि.सी. गुर्जर' यांच्या कथेचा परामर्श द्या?
 ड) कृ.प्र. खाडिलकर यांच्या नाट्यवाङ्मयाचे वेगळेपण नोंदवा?

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)** **16**
'करमणूक' व 'मनोरंजन' या दोन मासिकांनी कथात्मक वाङ्मयात दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.
- किंवा**
- 1800 ते 1920 कालखंडातील प्रमुख कवींचा परिचय करून द्या.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न** **16**
हरी नारायाण आपटे यांच्या कादंबरी वाङ्मयाचा परिचय करून द्या.

Seat
No.

Set P

M.A. (Marathi) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023**एक लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन) संत तुकाराम (MA12105) / (MA11104)**Day & Date: Thursday, 11-01-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 16

- 1) 1640 मध्ये कोणत्या योगीपुरुषाने संत तुकारामास चैतन्यसंप्रदायाची दीक्षा दिली?
अ) बाबाजी चैतन्य ब) राघव चैतन्य
क) केशव चैतन्य ड) माधव चैतन्य
- 2) कोणत्या इंग्रज विद्वानाने तुकारामांना 'राष्ट्रीय कवी' म्हटले आहे?
अ) अलेक्झांडर ग्रॉंट ब) बार्टल क्रिअर
क) गन साहेब ड) पीटर मंडी
- 3) 'तुकाराम' या समीक्षात्मक ग्रंथाचे लेखक कोण?
अ) किशोर सानप ब) भालचंद्र नेमाडे
क) आ. ह. साळुंखे ड) दिलीप चित्रे
- 4) संत तुकारामांनी 'वृक्ष-वल्ली' यांच्यासाठी कोणते संबोधन वापरले आहे?
अ) आप्तजन ब) ईश्वर
क) सोयरे ड) वारकरी
- 5) 'ईश्वराचा संदेश स्वीकारण्यासाठी आपणास स्वप्नामध्ये जागे केले, सावध केले' असे कोणविषयी संत तुकाराम सांगतात?
अ) संत नामदेव ब) संत गोरोबाकाका
क) श्रीकृष्ण ड) श्रीदत्त
- 6) ईश्वर प्राप्तीचे सोपे साधन कोणते?
अ) अभंग ब) नामरूपी अमृत
क) भक्ती ड) भजन
- 7) वारकरी संप्रदायाचे पवित्र तीर्थक्षेत्र कोणते?
अ) आळंदी ब) पंढरपूर
क) देहू ड) पैठण
- 8) संत तुकारामांचा जीवनवृत्तांत सांगणारा 'भक्त लीलामृत' हा चरित्रग्रंथ कोणी लिहिला आहे?
अ) संत नामदेव ब) महिपती ताहराबादकर
क) संत जनाबाई ड) संत चोखामेळा
- 9) 'पाच संतकवि' हा ग्रंथ कोणाचा आहे?
अ) शं. गो. तुळपुळे ब) आ. ह. साळुंखे
क) गं. बा. सरदार ड) सदानंद मोरे

- 10) पृथ्वीवर भक्तीचा जो दहिभात मिळतो, तो तुमच्याकडे मिळत नाही, असे तुकारामांनी कोणास हिणवले आहे?
 अ) वैकुण्ठ
 ब) स्वर्ग
 क) पाताळ
 ड) नरक
- 11) 'जे कां रंजले गांजले। त्यासी म्हणे जो आपुले। तोची साधु ओळखावा' देव तेथेची जाणावा।। हा अभंग कोणाचा?
 अ) संत नामदेव
 ब) संत गोरोबाकाका
 क) संत तुकाराम
 ड) संत ज्ञानेश्वर
- 12) 'सर्वस्व पणाला लावून सांस्कृतिक व सामाजिक अन्यायाच्या विरोधात दंड थोपटणारा आव्हानवीर योद्धा, प्रतिभावंत कवी, भक्त असे कोणत्या संत कवीला गौरविले आहे?
 अ) संत ज्ञानेश्वर
 ब) संत तुकाराम
 क) संत नामदेव
 ड) संत गोरोबा
- 13) 'संत कृपा झाली इमारत कळा आली' हा अभंग कोणी लिहिला आहे?
 अ) संत बहिणाबाई
 ब) संत कान्होपात्रा
 क) संत मुक्ताई
 ड) संत जनाबाई
- 14) संत तुकाराम आपल्या अभंग निर्मितीचे श्रेय कोणाला देतात?
 अ) आई-वडील
 ब) विठ्ठल
 क) संप्रदाय
 ड) संत
- 15) संत तुकाराम यांचे जन्म-स्थान कोणते?
 अ) आळंदी
 ब) देहू
 क) पंढरपूर
 ड) नरसी-बामणी
- 16) संत तुकाराम यांचा कालखंड कोणता आहे?
 अ) प्राचीन
 ब) मध्ययुगीन
 क) आधुनिक
 ड) अर्वाचीन

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (6 पैकी 4)

16

- अ) संत तुकारामांच्या अभंगातून भक्तिविषयक कोणत्या प्रेरणांचा अनुभव येतो लिहा?
 ब) संत तुकारामांच्या अभंगातून तत्कालीन समाजजीवनाचे दर्शन कसे घडते? ते साधार लिहा.
 क) संत तुकारामांच्या ढोंगी प्रवृत्तीवर प्रहार करणाऱ्या अभंगाचा परामर्श घ्या.
 ड) 'कितीही कठीण काळ आला तरी भक्ती सोडू नका' असे तुकारामांनी का म्हटले आहे?
 इ) संत तुकारामांच्या आत्मनिवेदनपर अभंगाचा आशय लिहा.
 ई) तुकारामांनी सांगितलेली संतांची लक्षणे लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) संत तुकारामांनी सांगितलेले हरि कीर्तनाचे महत्त्व विशद करा.
 ब) संत तुकारामांच्या कवितेचे विशेष लिहा.
 क) तुकारामांच्या कवितेतील सुभाषिते सविस्तर लिहा.
 ड) विठ्ठल भक्तीचा आर्तस्वर तुकारामांच्या अभंगातून सातत्याने उमटलेला दिसून येतो स्पष्ट करा.

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
व्यवहार आणि वास्तव यांचा सुंदर मेळ म्हणजे तुकारामांचे अभंग साधार लिहा.
किंवा
एक विद्रोही संत म्हणून तुकारामांचे वाङ्मयीन कार्य स्पष्ट करा.
- प्र.5** संत बहिणाबाईंच्या 'तुका झालाचे कळस' या रचनेतील संत तुकारामांचे श्रेष्ठत्व साधार स्पष्ट करा. **16**

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Marathi) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
लोकसाहित्य (MA12106) / (MA11105)

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 16

- 1) लोकसाहित्याचे स्वरूप हा ग्रंथ कोणाचा?
 अ) प्रभाकर मांडे
 ब) विश्वनाथ शिंदे
 क) तारा भवाळकर
 ड) दुर्गा भागवत
- 2) दत्तो वामनपोतदार यांनी इंग्रजीत folklore चे भाषांतर म्हणुन ---- हा शब्द वापरला.
 अ) लोकविद्या
 ब) लोकसाहित्य
 क) लोकवाङ्मय
 ड) लोकवार्ता
- 3) लोकसाहित्य हे आदीमानवनिर्मित असून परंपरागत असते, त्याचप्रमाणे सुसंस्कृत मानवानेदेखील निर्मिलेले असते अशी व्याख्या कोणी केली.
 अ) बॉटकिन
 ब) गास्टर
 क) जोनास बॅलिस
 ड) कुराथ
- 4) लोकसंगीत, लोकनृत्य, नृत्यखेळ, निधीनाट्य यांचा समावेश खालीलपैकी कशामध्ये होतो?
 अ) लोककला
 ब) भौतिकसंस्कृती
 क) लोकरुढी
 ड) मौखिक अविष्कार
- 5) 1812 ते 1871 या काळातील लोकसाहित्याच्या अभ्यासाला ---- अभ्यासाचा कालखंड म्हणतात.
 अ) मानववंशशास्त्र
 ब) भाषाशास्त्र
 क) मानसशास्त्र
 ड) समाजशास्त्र
- 6) लोकसाहित्याची उत्पत्ती ही स्वप्नामधून झाली अशी उपपत्ती कोणी मांडली?
 अ) कार्ल युंग
 ब) फिशर
 क) सिगमंड फ्रॉइड
 ड) डरखाईम
- 7) दक्षिण भारतातील लोककथांचे Old Deccan day's नावाचा लोककथासंग्रह ---- यांनी प्रसिद्ध केला.
 अ) मिस मेरी फ्रियर
 ब) कर्नल टॉड
 क) चार्ल्स गोवर
 ड) रिचर्ड टेम्पल
- 8) अपौरुषेय वाङ्मय या ग्रंथाचे कर्ते कोण?
 अ) इरावती कर्वे
 ब) सरोजिनी बाबर
 क) दुर्गा भागवत
 ड) कमलाबाई देशपांडे

- 9) Asiatic society of Bengal या नावाच्या शोध संस्थेची स्थापना — यांनी केली.
 अ) कर्नल जेम्स ब) सर विल्यम जोन्स
 क) सर जॉर्ज ग्रियार्सन ड) फटिकोल
- 10) 'दक्षिणेचा लोकदेव श्रीखंडोबा' या ग्रंथाचे संशोधक लेखक कोण?
 अ) मेघा गायकवाड ब) विठ्ठल ठोंबरे
 क) श.ल.नाटेकर ड) रा.चिं.ढेरे
- 11) दैवतकथा म्हणजे भाषेला जडलेला रोग आहे, असे मत कोणी मांडले?
 अ) मॅक्समुलर ब) सर.विल्यम जोन्स
 क) सर जॉर्ज ग्रियार्सन ड) कर्नल जेम्स
- 12) — या मानस शास्त्रज्ञाने सामुहिक नेणिवेचा सिद्धांत मांडला?
 अ) कार्ल युंग ब) फिशर
 क) सिगमंड फ्रॉइड ड) डरखाईम
- 13) 'मराठीतील स्त्रीधन' हा ग्रंथ कोणाचा?
 अ) दुर्गा भागवत ब) सरोजिनी बाबर
 क) कमलाबाई देशपांडे ड) शरद व्यवहारे
- 14) अशोकाच्या शिलालेखात 'लोक' हा शब्द कोणत्या अर्थाने वापरला आहे?
 अ) समस्तलोक ब) जनसामान्य
 क) समस्त प्रजा ड) नागरिक
- 15) यांत्रिकीकरणपूर्वी लोकजीवनात जे विशेष प्रचलित होते आणि अजूनही परंपरेने चालत आलेले त्या सर्वांचा समावेश खालीलपैकी कशामध्ये होतो?
 अ) मौखिक अविष्कार ब) भौतिक संस्कृती
 क) लोकरुढी ड) लोककला
- 16) 'लोककला' हा शब्द सर्वप्रथम कोणी वापरला?
 अ) विश्वनाथ शिंदे ब) दत्तो वामन पोतदार
 क) प्रभाकर मांडे ड) वि.का. राजवाडे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) लोकसाहित्याची लक्षणे सांगा.
 ब) भौतिकसंस्कृती विषयी माहिती लिहा.
 क) लोकसाहित्याची स्वरूप स्पष्ट करा.
 ड) लोकसाहित्याच्या संकलनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 इ) लोकसाहित्याचे संकलन करताना येणाऱ्या अडचणी सांगा.
 ई) लोकसाहित्यातील 'साहित्य' या पदाचा अर्थ करा.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) लोकसाहित्यातील 'लोक' या शब्दाची भारतीय परंपरा सांगा.
 ब) लोकसाहित्य आणि मानसशास्त्र यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.
 क) लोकसाहित्याचे संकलन करताना कोणती कोणती तयारी करावी लागते?
 ड) लोकसाहित्यामध्ये संस्थांनी केलेले लोकसाहित्य विषयी कार्य लिहा.

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- अ) लोकसाहित्य आणि भाषाशास्त्र यांचा अनुभव स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) क्षेत्रीय संशोधन पद्धती म्हणजे काय ते सांगून क्षेत्रीय संशोधनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न 16
- लोकसाहित्य म्हणजे काय ते सांगून लोकसाहित्य विषयक पाश्चिमात्य अभ्यासकांच्या व्याख्या स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
मराठी विज्ञान साहित्य (MA12109) / (MA11106)

Day & Date: Friday, 29-12-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) विज्ञाननिष्ठ तर्काच्या आधारे अभिव्यक्त केलेल्या साहित्यास काय म्हणतात?

अ) तर्क साहित्य	ब) बालसाहित्य
क) विज्ञान साहित्य	ड) भाषा साहित्य
- 2) 'विज्ञान साहित्य' ही संकल्पना कशावर आधारलेली आहे?

अ) वास्तव	ब) कल्पित वास्तव
क) अवास्तव	ड) परंपरा
- 3) 'विज्ञान साहित्य' या संज्ञेला इंग्रजीत कोणती संज्ञा वापरली जाते?

अ) सायन्स फिक्शन	ब) फोक लिटरेचर
क) अमेरिकन लिटरेचर	ड) ब्रिटीश लिटरेचर
- 4) विज्ञान साहित्यातून प्रामुख्याने कोणता काळ आविष्कृत केला जातो?

अ) भूतकाळ	ब) वर्तमानकाळ
क) समकाळ	ड) भविष्यकाळ
- 5) 'अनामिक प्रयोग' कथेतील डॉ. विनायक परांजपे कोण होते?

अ) खगोलशास्त्रज्ञ	ब) अंतराळशास्त्रज्ञ
क) ऊतीशास्त्रज्ञ	ड) भूगर्भशास्त्रज्ञ
- 6) 'प्रेमनगरीचे' आधीचे नाव काय होते?

अ) सर्वदा	ब) वेळदा
क) मोक्षदा	ड) शहादा
- 7) 'अनाहूत' कथेत यानाची धुरा कोण सांभाळत असते?

अ) डॉ. मंगेश माणके	ब) डॉ. सॅम पॉलिंग
क) डॉ. योगेंद्र शेळके	ड) डॉ. रवींद्र काळे
- 8) मि. बेंगाळे यांच्या पत्नीचे नाव काय होते?

अ) शशिकला	ब) सुलक्षणा
क) राधिका	ड) सुनयना

- 9) सुधाकर आणि मालिनी दत्तक घेतलेल्या मुलावे नाव काय ठेवतात?
 अ) आशिष ब) आलोक
 क) अथर्व ड) आरिफ
- 10) अरिस्टार्कस ताऱ्याविषयी पीटर सतत कोणाशी चर्चा करीत असतो?
 अ) जॉन प्रिंगल ब) जॅक मून
 क) राल्फ मॅकार्थी ड) जॉन्सन
- 11) दमित्री कोणत्या लेखकाचं पुस्तक नेहमी आपल्याजवळ बाळगत असे?
 अ) शेक्सपिअर ब) वुडहाउस
 क) शेले ड) रोलिंग
- 12) ग्रीक पौराणिक कथेतल्या एक डोळ्याच्या राक्षसावरून आधुनिक वैज्ञानिकांना कोणते नाव सुचते?
 अ) बायक्लॉप्स ब) सायक्लॉप्स
 क) रागक्लॉप्स ड) टेलिक्लॉप्स
- 13) विद्युतशास्त्रातील संशोधनाने भौतिक राशीच्या एककाच्या रूपाने कोण अजरामर झाले?
 अ) मायकल फॅराडे ब) विल्हेम वेबर
 क) जोसेफ हेन्नी ड) जॉर्ज ओहम
- 14) विद्युतचुंबकीय विज्ञानाचा पाया रचणारे थोर शास्त्रज्ञ कोण?
 अ) आंद्रे मारी अँपिअर ब) विल्यम्स थॉम्सन
 क) ब्लेस पास्कल ड) आयझॅक न्यूटन
- 15) ऑप्टिक्स या ग्रंथाचे लेखन कोणत्या शास्त्रज्ञाने केलेले आहे?
 अ) ब्लेस पास्कल ब) विल्यम्स थॉम्सन
 क) आयझॅक न्यूटन ड) मायकल फॅराडे
- 16) तापमानाच्या एकाकास कोणाचे नाव प्राप्त झाले आहे?
 अ) कुलॉंब ब) सेल्सिअस
 क) व्होल्टा ड) वॅट

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) 'प्रेषित' कादंबरीतील 'सॅझा' च्या व्यक्तिमत्त्वाचे पैलू स्पष्ट करा.
 ब) 'विज्ञान साहित्य' या संकल्पनेची थोडक्यात ओळख करून द्या?
 क) 'आश्रय' या कथेची आशयसूत्रे स्पष्ट करा.
 ड) 'जैम्स ज्यूल' च्या संशोधनाची उपयुक्तता स्पष्ट करा.
 ई) 'हेन्नीच हर्ट्झ' या शास्त्रज्ञाचे कार्य स्पष्ट करा.
 ई) विज्ञान साहित्याची वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) मराठी विज्ञान साहित्याची वाटचाल स्पष्ट करा.
 ब) 'प्रेषित' कादंबरीतील पात्रांची ओळख करून द्या.
 क) टेलिफोन यंत्राचा जनक अलेक्झांडर ग्रॅहम बेलच्या शोधाची कहाणी स्पष्ट करा.
 ड) 'परजीवी' कथेतून विज्ञानाच्या दुरुपयोगातून उद्भवणाऱ्या समस्यांचा आलेख कशा रीतीने मांडला आहे?

- प्र.4** दिर्घोत्तरी प्रश्न. **16**
प्रेषित कांदबरीतून पृथ्वी बाहेरील जगाचा शोध कशा रीतीने घेतला गेला आहे ते विस्ताराने स्पष्ट करा.
- किंवा**
- 'एकाकांचे मानकरी' मधील कोणत्याही चार वैज्ञानिकांच्या शोधाचा प्रवास स्पष्ट करा.
- प्र.5** 'प्रेमाचा रेणू' या कथासंग्रहाच्या अनुषंगाने विज्ञानाने माणसापुढे निर्माण केलेल्या आव्हानांची चर्चा करा. **16**

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
बालसाहित्य (MA12110) / (MA11107)

Day & Date: Friday, 29-12-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा

16

- 1) 'जंगल खजिन्याचा शोध' या बालकांदबरीची पहिली आवृत्ती केव्हा प्रसिध्द झाली?
 अ) 29 डिसेंबर 2014 ब) 30 डिसेंबर 2014
 क) 29 डिसेंबर 2015 ड) 29 जानेवारी 2014
- 2) फुलपाखराच्या अभायासाची अवड कोणाला आहे?
 अ) शामू ब) जेबू
 क) ऋजुता ड) ऋतुजा
- 3) हळद्या पक्षाला ---- असेही म्हणतात.
 अ) कांचन ब) टाकचोर
 क) तांबट ड) स्वर्गीय नर्तक
- 4) कोणत्या पक्षाला शिंप्या, कोतवाल आणि दयाळ या पक्षांच्या आवाजाची नक्कल करता येते?
 अ) तांबट ब) पोपट
 क) कोकिळा ड) जेरडोन क्लोरोप्सिस
- 5) फुलपाखरू मंडळातील ऋजुताला कोणता रंग आवडतो?
 अ) गुलाबी ब) केसरी
 क) नारंगी ड) पिवळा
- 6) कावळ्यानी कष्टाने बांधलेल्या घरट्याचा ताबा ---- पक्षी मिळवितो.
 अ) चिमणी ब) कावळा
 क) कोकिळा ड) घर
- 7) चिंटू डोक्याला तेल लावून शाळेत गेल्यावर सगळी मुले काय म्हणाली?
 अ) जोखमार ब) गणपती
 क) तेल्या मारुती ड) हनुमान
- 8) खालीलपैकी योग्य शब्द निवडून पुढीलकवितेची पूर्ण करा.
 'तुडुंब भरले विहिरी तलाव; ओहळ सुटले भर धाव; नदीला झाला..... चा भार'
 अ) पावसाचा ब) पाण्याचा
 क) हिरवळीचा ड) लाटेचा

- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16**
- अ) बालसाहित्याचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा?
- ब) बालसाहित्याचे प्रयोजन स्पष्ट करा?
- क) फुलपाखरू मंडळातील सदस्यांनी कंत्राटदाराच्या तावडीतून कशी सुटका करून घेतली?
- ड) 'पाऊस माझा साथीदार' या बालकवितासंग्रहातील पाऊसाचे वर्णन स्पष्ट करा?
- प्र.4 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- अ) बालसाहित्याच्या अध्यापनाची आवश्यकता काय?
- किंवा**
- ब) 'जंगल आणि औषधी वनस्पतीचे तस्करी पासून बचाव' हाच 'जंगल खजिन्याचा शोध' हया बालकादंबरीचा विषय आहे' या विधानाचा परामर्श घ्या.
- प्र.5 'बालसाहित्य म्हणजे काय ते सांगून मराठी बालसाहित्याच्या वाटचालीचा थोडक्यात आढावा घ्या. 16**

Seat
No.

M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
साहित्य समीक्षा (MA12201/MA11201)

Day & Date: Monday, 18-12-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) समाजशास्त्रीय समीक्षेचा उगम कोणत्या समीक्षकाच्या लेखनात दाखवला जातो.
 अ) व्हिको ब) एंगल्स
 क) सिग्मंड फ्राइड ड) हिपोलीन तेन
- 2) साहित्याचा सामाजिक दृष्टिकोणातून शास्त्रीय विचार समीक्षा पद्धती कोणती.
 अ) मानसशास्त्रीय ब) मार्क्सवादी
 क) आस्वादक ड) आदिबंधात्मक
- 3) 'समीक्षामीमांसा' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत.
 अ) गंगाधर पाटील ब) गंगाधर मोरजे
 क) रा. भा. पाटणकर ड) विश्वास पाटील
- 4) समाजशास्त्रीय समीक्षापद्धती ही ---- आहे.
 अ) आशयलक्ष्यी ब) रूपलक्ष्यी
 क) कलावादी ड) प्रभावलक्ष्यी
- 5) खालीलपैकी कोणता ग्रंथ रा. भा. पाटणकर यांचा आहे.
 अ) साहित्य आणि सौंदर्य ब) मराठीचे सौंदर्यशास्त्र
 क) सौंदर्यमीमांसा ड) साहित्यविचार
- 6) लेखकाचा वैयक्तिक मूल्यविचार या अर्थाने नेमाडे यांनी कोणती संज्ञा वापरली आहे.
 अ) देशीवाद ब) वास्तववाद
 क) परात्मता ड) नैतिकता
- 7) वंश आणि वर्णश्रेष्ठत्वाच्या खांडवनात आम्ही भाजून निघालो आहोत असे कोणत्या अभ्यासकाने म्हटले आहे.
 अ) बाबुराव बागुल ब) भालचंद्र नेमाडे
 क) गो. वि. कंरदीकर ड) गंगाधर गाडगीळ
- 8) साहित्याच्या मानसशास्त्रीय समीक्षेचा पुरस्कर्ता.
 अ) फ्राईड ब) प्लेटो
 क) अॅरिस्टॉटल ड) वा. ब. पटवर्धन

- 9) समीक्षा म्हणजे निर्णय असे मत कोणी मांडले.
 अ) मॅथ्यू अर्नोल्ड ब) जॉन डयूई
 क) तेन ड) विंचेस्टर
- 10) 'वाङ्मयाच्या कालखंडाचा अभ्यास' हा लेख कोणत्या अभ्यासकाने लिहिला आहे.
 अ) निर्मलकुमार फडकुले ब) द. दि. पुंडे
 क) सदानंद मोरे ड) गं. बा. सरदार
- 11) एका कालबिंदूच्या घटिताकडून दुसऱ्या कालबिंदूच्या घटितापर्यंत जाणाऱ्या कालखंडाचा अभ्यास ---- असतो.
 अ) द्वैकालिक ब) एककालिक
 क) खुला ड) नैसर्गिक
- 12) पुढीलपैकी कोणती समीक्षा पद्धती लेखककेंद्री विचार करते.
 अ) मानसशास्त्रीय ब) समाजशास्त्रीय
 क) ग्रंथसमीक्षा ड) चरित्रात्मक समीक्षा
- 13) मराठी कादंबरीला रानाचा वास्तव स्पर्श कोणत्या कादंबरीमुळे झाला असे भालचंद्र नेमाडे यांना वाटते.
 अ) बनगरवाडी ब) गारंबीचा बापू
 क) पाणकळा ड) आई आहे शेतात
- 14) गो. वि. करंदीकरांनी उत्कृष्ट सामाजिक जाणिवेची कविता निर्माण होण्याची शक्यता प्रतिभेच्या कोणत्या गुणधर्माच्या संदर्भात मांडली आहे.
 अ) संस्कृती सहकंप ब) वैयक्तिक सहकंप
 क) सामाजिक वास्तवाशी सहकंप ड) यापैकी नाही
- 15) साहित्य समीक्षेला खालीलपैकी कोणती पर्यायी संज्ञा वापरली जाते.
 अ) टीका ब) मूल्यांकन
 क) कथार्थ ड) यापैकी नाही
- 16) खालीलपैकी मराठीतील मार्क्सवादी समीक्षक कोण आहेत.
 अ) ना. सी. फडके ब) वि. स. खांडेकर
 क) बा. सी. मर्ढेकर ड) शरदचंद्र मुक्तीबोध

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) समीक्षेची कार्ये थोडक्यात लिहा.
 ब) आस्वादक समीक्षा पद्धतीच्या मर्यादा थोडक्यात लिहा.
 क) गो. वि. करंदीकर यांच्या 'काव्य आणि सामाजिक जाणीव' लेखनाचे मर्म थोडक्यात लिहा.
 ड) 'लेखकाचा अभ्यास' यामधील चरित्रात्मक समीक्षेचे महत्त्व थोडक्यात लिहा.
 इ) गंगाधर गाडगीळ यांनी नोंदवलेले नवकथेचे विशेष लिहा.
 ई) मानसशास्त्रीय समीक्षापद्धतीचे स्वरूप थोडक्यात लिहा.

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन) 16**
- अ) समीक्षेच्या मूलतत्त्वांची चर्चा करा.
ब) बाबुराव बागुल यांची दलित साहित्याची भूमिका विशद करा.
क) ग्रंथ समीक्षेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ड) मार्क्सवादी समीक्षेचे महत्त्व विशद करा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (दोन पैकी एक) (विकल्पासह) 16**
- समीक्षा पद्धतींची चर्चा करून समाजशास्त्रीय समीक्षेविषयी सविस्तर लिहा.
किंवा
भालचंद्र नेमाडे यांच्या 'कादंबरी' या समीक्षा लेखाचा सविस्तर परामर्श घ्या.
- प्र.5 समीक्षेच्या व्याख्या लिहून संकल्पना व स्वरूप स्पष्ट करा. 16**

- 9) ब्लॉगसाठी पर्यायी मराठी शब्द कोणता?
 अ) दैनंदिनी ब) रोजनिशी
 क) अनुदिनी ड) खातेवही
- 10) ट्विटरचे नवीन नामकरण काय आहे?
 अ) ए ब) एक्स
 क) वाय ड) झेड
- 11) व्हाट्सअप ही तत्काळ संदेशवहन सेवा कोणत्या वर्षी सुरु झाली?
 अ) 2007 ब) 2008
 क) 2009 ड) 2010
- 12) मार्क जुकेरबर्ग यांनी स्थापन केलेल्या समाजमाध्यमाचे नाव लिहा.
 अ) फेसबुक ब) व्हाट्सअप
 क) ट्विटर ड) ब्लॉग
- 13) भारतीय प्रशासनाचा मूळ आधार काय आहे?
 अ) भारतातील लोकविधी ब) भारतातील लोकसंकेत
 क) भारताचे संविधान ड) भारतीय लोकमत
- 14) सुसंस्कृत समाजाचे लक्षण कोणते?
 अ) कायद्याचे राज्य ब) सुशिक्षितांचे राज्य
 क) वरिष्ठांचे राज्य ड) अधिकाऱ्यांचे राज्य
- 15) कार्यालयातील 'लेटरहेड' या शब्दासाठी पर्यायी मराठी पारिभाषिक शब्द कोणता आहे?
 अ) परिपत्र ब) आदेश
 क) क्षमापत्र ड) पत्रशीर्षक
- 16) टिप्पणी कोणासाठी लिहिली जाते?
 अ) वर्तमानपत्रासाठी ब) वरिष्ठांसाठी
 क) अर्जदारासाठी ड) प्रसिद्धीसाठी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) ट्विटर या समाजमाध्यमाचे स्वरूप लिहा.
 ब) ब्लॉग लेखनाची उपयुक्तता लिहा.
 क) आकाशवाणीवरील एखादी जाहिरात लिहून त्याची प्रभावक्षमता स्पष्ट करा.
 ड) दूरचित्रवाणीवरील कौटुंबिक मालिकांचे स्वरूप लिहा.
 इ) व्हाट्सअप वरील संवादाचे वेगळेपण स्पष्ट करा.
 ई) प्रशासकीय पत्रव्यवहाराची भाषा कशी असावी? ते लिहा.

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (चार पैकी दोन) 16**
- अ) आकाशवाणीवरील बातमीपत्राची रचना कशी असते? ते उदाहरणांसह लिहा.
ब) दूरचित्रवाणीवरील चर्चात्मक कार्यक्रमाचे स्वरूप लिहा.
क) फेसबुक समाजमाध्यमावरील संवादाच्या स्वरूपाची साधक-बाधक चर्चा करा.
ड) कार्यवृत्तांताचे स्वरूप व महत्त्व लिहा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (दोन पैकी एक) 16**
- अ) 'दूरचित्रवाणी हे जनसंवादाचे सर्वात प्रभावी माध्यम आहे'. या विधानाचा साधारण परामर्श घ्या.
ब) भारतीय प्रशासकीय संवादाचे स्वरूप लिहा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16**
- आकाशवाणी या प्रसारमाध्यमाचे स्वरूप व कार्ये लिहा.

Seat
No.

Set P

M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. 1920 ते 1960) (MA12203/MA11203)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 16

- 1) 'मुलात रमलेले लेखक' म्हणून कोणाचा आदरपूर्वक उल्लेख केला जातो?
 अ) वा. म. जोशी
 ब) यशवंतराव चव्हाण
 क) साने गुरुजी
 ड) ना. सी. फडके
- 2) मामा वरेरकरानी कोणत्या नाटकातून हुंड्याच्या सामाजिक प्रश्नाला वाचा फोडली आहे?
 अ) कुंजबिहारी
 ब) द्वारकेचा राजा
 क) सिंगापुरातून
 ड) हाच मुलाचा बाप
- 3) खालीलपैकी बा. सी मर्ढेकरांची कोणती कविता आहे?
 अ) 'पिपात मेले ओल्या उंदिर'
 ब) 'माझ्या मना बन दगड'
 क) 'मी शिवी मधले अक्षर'
 ड) 'गर्जा जयजयकार'
- 4) 'पिकली पाने', 'पांढरी शिडे', 'शिंपले आणि मोती' हया निबंधसंग्रहाच्या लेखकाचे नाव काय आहे?
 अ) कुसुमावती देशपांडे
 ब) वि. स. खांडेकर
 क) अनंत काणेकर
 ड) ना. सी. फडके
- 5) 'पानकळा', 'सराई' यासारख्या ग्रामीण आणि आदिवासी जीवनाची पार्श्वभूमी असलेल्या लोकप्रिय कादंबऱ्या कोणी लिहिल्या आहेत?
 अ) द. र. कवठेकर
 ब) श्री. ना. पेंडसे
 क) गो. नी. दांडेकर
 ड) र. वा. दिघे
- 6) 'आशीर्वाद', 'कुलवधू', 'नंदनवन', 'कन्यादान', 'अलंकार', 'माझ घर', 'वहिनी', 'एक होता म्हातारा' ही नाटके कोणी लिहिली आहेत?
 अ) मा. ना. जोशी
 ब) न. चि. केळकर
 क) मो. ग. रांगणेकर
 ड) मामा वरेरकर
- 7) गोमंतकीय वातावरण हा काव्याचा एक अविभाज्य घटक बनून राहिलेला संवेदनशील कवी म्हणून कोणाला ओळखले जाते?
 अ) पु. शि. रेगे
 ब) वा. रा. कांत
 क) बा. भ. बोरकर
 ड) वि. दा. करंदीकर

- 8) 'करमणूक-मनोरंजन' आणि 'यशवंत-किलोस्कर' या दोन कालखंडातील दुवा साधण्याचे कार्य कोणत्या कथाकाराच्या कथेने केले आहे?
 अ) वि. स. खांडेकर
 ब) दिवाकर कृष्ण
 क) य. ग. जोशी
 ड) ना. सी. फडके
- 9) समाजातील अनिष्ट रूढीविरुद्ध आपली लेखणी वापरून निद्रिस्त समाजाला जागे करणे हा कोणत्या लेखनाचा हेतू होता?
 अ) कथा
 ब) कादंबरी
 क) निबंध
 ड) आत्मचरित्र
- 10) 'कलेसाठी कला' हे कोणत्या लेखकाच्या लेखणीचे प्रमुख सूत्र होते?
 अ) ना. सी. फडके
 ब) वि. स. खांडेकर
 क) वि. पा. दांडेकर
 ड) कुसुमावती देशपांडे
- 11) 'गोपुरांच्या प्रदेशात' या प्रवासवर्णनाच्या लेखकाचे नाव काय आहे?
 अ) पु. ल. देशपांडे
 ब) गंगाधर गाडगीळ
 क) अनंत काणेकर
 ड) रवींद्र पिंगे
- 12) दुसऱ्या महायुद्धामुळे अस्वस्थ झालेल्या समाजाचे दर्शन कोणत्या कवीच्या अनेक कवितेतून घडते?
 अ) माधव ज्यूलियन
 ब) कुसुमाग्रज
 क) वि. दा. सावरकर
 ड) बा. सी. मर्ढेकर
- 13) 1920 साली टिळक युग संपले आणि ——— चे युग सुरु झाले?
 अ) सावरकर
 ब) आंबेडकर
 क) गांधी
 ड) नेहरू
- 14) 1923 साली कोणत्या मंडळाची स्थापना झाली?
 अ) रविकिरण मंडळ
 ब) झेंडूची फुले
 क) नाटयनिकेतन
 ड) लोकरंगभूमी
- 15) किसान फांगु यांनी 1924 मध्ये लिहिलेल्या 'संत चोखामेळा' या नाटकापासून कोणत्या रंगभूमीचा प्रारंभ झाला?
 अ) परळची रंगभूमी
 ब) कोकणी रंगभूमी
 क) दलित रंगभूमी
 ड) लोकप्रिय रंगभूमी
- 16) फडके, खांडेकर व माडखोलकर या तीन कादंबरीकारांचा प्रभाव कोणत्या कालखंडात जाणवतो?
 अ) 1920 ते 1947
 ब) 1920 ते 1960
 क) 1920 ते 1950
 ड) 1920 ते 1970

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

- अ) प्र. के. अत्रे यांच्या नाटकांची ओळख करून द्या.
 ब) खांडेकरांचा 'जीवनवाद' स्पष्ट करा.
 क) सत्यकथा-अभिरुची कालखंडातील कथेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ड) मराठी आत्मचरित्र संज्ञा स्पष्ट करा.
 इ) 1920 नंतरच्या मराठी कवित्रीचा परिचय करून द्या.
 ई) अरविंद गोखले यांच्या कथांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (दिर्घोत्तरी प्रश्न) (चार पैकी दोन) 16
- अ) 1920 नंतरच्या प्रवास वर्णनांचा आढावा घ्या.
- ब) बा. सी. मर्ढेकरांच्या काव्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- क) ना. सी. फडके आणि वि. स. खांडेकर यांच्या 'कथा' क्षेत्रातील कामगिरीचा आढावा घ्या.
- ड) 1920 नंतरच्या नाटकातून राजकीय व सामाजिक कोणते प्रश्न हाताळले गेले त्यांची चर्चा करा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- 1920 नंतरच्या मराठी कवितेतील विविध प्रवाहांचा आढावा घ्या.
किंवा
1920 ते 1960 या कालखंडातील वाङ्मयीन प्रेरणा स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- 1920 ते 1960 या कालखंडातील फडके-खांडेकर कादंबरीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
एका लेखकाचा अभ्यास (आधुनिक) महात्मा जोतीराव फुले (MA12205/MA11204)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) महात्मा जोतीराव फुले यांचा जन्म कधी झाला होता?
 अ) 10 एप्रिल 1825 ब) 11 एप्रिल 1827
 क) 17 मे 1830 ड) 18 मे 1831
- 2) महात्मा फुले यांचे मूळ आडनाव काय होते?
 अ) गोरे ब) गोन्हे
 क) काळे ड) मोरे
- 3) जोतीराव फुले यांचा विवाह कोणाशी झाला?
 अ) सावित्रीबाई ब) कमलाबाई
 क) विजयाबाई ड) गोदावरीबाई
- 4) लहुजीवस्ताद यांनी जोतीरावांना कशाचे शिक्षण दिले होते?
 अ) धनुर्विद्या ब) गायन
 क) वाद्य ड) दांडपट्टा
- 5) म. फुले यांच्यावर कोणत्या पाश्चात्य विचारवंताचा प्रभाव पडला होता?
 अ) अँरिस्टॉटल ब) गटे
 क) थॉमस पेन ड) विंचेस्टर
- 6) महात्मा फुले यांनी मुलींसाठी शाळा कधी सुरु केली?
 अ) 1840 ब) 1845
 क) 1848 ड) 1852
- 7) विद्येविना मति गेली, मतीविना नीति गेली या ओळी कोणत्या ग्रंथाच्या उपोद्घातात आल्या आहेत?
 अ) सत्सार ब) ब्राह्मणांचे कसब
 क) गुलामगिरी ड) शेतकऱ्याचा असूड
- 8) तृतीय रत्न हा ग्रंथ कोणत्या वाङ्मय प्रकारातील आहे?
 अ) कवितासंग्रह ब) नाटक
 क) कथासंग्रह ड) कादंबरी

- 9) म. फुले यांनी कोणत्या समाजाची स्थापना केली?
 अ) आर्य ब) ब्राह्मण
 क) सत्यशोधक ड) अनार्य
- 10) सावित्रीबाई यांनी लिहिलेल्या कवितांच्या संग्रहाची नाव काय आहे?
 अ) काव्यफुले ब) सत्सारगीते
 क) अखंडकाव्ये ड) ज्योतीफुले
- 11) महात्मा फुले यांनी छत्रपती शिवाजी राजे भोसले यांचा पोवाडा कधी लिहिला?
 अ) 1860 ब) 1865
 क) 1866 ड) 1869
- 12) जोतीराव फुले यांना महात्मा ही पदवी कोणी दिली?
 अ) मुंबईचे नागरिक ब) ब्रिटीश सरकार
 क) पुणेकर जनता ड) माळी समाज
- 13) म. फुले यांच्या कोणत्या ग्रंथाचा उल्लेख विश्वकुटुंबाचा जाहीरनामा म्हणून केला जातो?
 अ) गुलामगिरी ब) तृतीयरत्न
 क) सार्वजनिक सत्यधर्म ड) सत्सार
- 14) सक्तीच्या प्राथमिक शिक्षणाची सोय करावी ही मागणी म. फुलेंनी कोणत्या आयोगासमोर केली?
 अ) सायमन आयोग ब) हंटर आयोग
 क) केळकर आयोग ड) मोर्ले आयोग
- 15) म. फुले यांचे निधन कधी झाले?
 अ) 28 नोव्हेंबर 1890 ब) 28 नोव्हेंबर 1891
 क) 28 डिसेंबर 1890 ड) 28 डिसेंबर 1891
- 16) ज्योतिपूर्व हा ग्रंथ कोणाचा आहे?
 अ) हरी नरके ब) गं. बा. सरदार
 क) भा. ल. भोळे ड) नागनाथ कोत्तापल्ले

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) एका लेखकाची अभ्यास पध्दती स्पष्ट करा.
 ब) म. फुले आणि सावित्रीबाई फुले यांचे ऋणानुबंध विशद करा.
 क) म. फुले यांचे साहित्यविषयक विचार स्पष्ट करा.
 ड) इशारा पुस्तकातील विचारसूत्रे विशद करा.
 इ) म. फुले यांच्या मते, निर्मिक म्हणजे कोण आहे?
 ई) अखंडादि काव्यरचनेतील विचारतत्त्वे स्पष्ट करा.

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन)** **16**
- अ) म. फुले यांच्या तृतीयरत्न नाटकाचा आशय विशद करा.
ब) ब्राह्मणांचे कसब या ग्रंथाची आशयसूत्रे स्पष्ट करा.
क) सत्सार मधील वैचारिकता विशद करा.
ड) म. फुले यांच्या साहित्याचे विशेष स्पष्ट करा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)** **16**
- गुलामगिरी या ग्रंथाची ऐतिहासिकता विशद करा.
किंवा
सार्वजनिक सत्यधर्म या ग्रंथातील जीवनमूल्ये स्पष्ट करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.** **16**
- शेतकऱ्याचा असूड या ग्रंथातील शेती व शेतकरी विषयक विचार साधार स्पष्ट करा.

Seat
No.

M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
मराठी लोकसाहित्य (MA12206/MA11205)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 16
- 1) खालीलपैकी मौखिक परंपरेने आलेले साहित्य नाही?
 - अ) लोकगीत
 - ब) चित्रपटगीत
 - क) लोकनृत्य
 - ड) लोकनाट्य
 - 2) 'लोकसंस्कृतीच्या पाऊलखुणा' या ग्रंथाचे कर्ते कोण?
 - अ) रा. चिं. ढेरे
 - ब) शरद व्यवहारे
 - क) तारा भवाळकर
 - ड) प्रभाकर मांडे
 - 3) लोकगीतांमध्ये भाषा कोणती असते?
 - अ) बोली
 - ब) प्रमाण
 - क) ऐतिहासिक
 - ड) शास्त्रीय
 - 4) मराठी लोकजीवनातील 'पोतराज' कोणत्या देवतेचे भक्त आहेत?
 - अ) तुळजाभवानी
 - ब) सरस्वती
 - क) मरिआई
 - ड) लक्ष्मी देवी
 - 5) लोकगीतांतील बालकांच्या गाण्याचा प्रकार कोणता?
 - अ) विधीगीते
 - ब) श्रमगीते
 - क) भलरीगीते
 - ड) बडबडगीते
 - 6) श्रावण महिन्यात रात्री स्त्रिया जागरण करून कोणता सण साजरा करतात?
 - अ) मंगळागौर
 - ब) हरितालिका
 - क) नागपंचमी
 - ड) मकर संक्रांत
 - 7) 'वाघ्यामुरळी' हे कोणत्या दैवताची कथागीते गातात?
 - अ) अंबाबाई
 - ब) लक्ष्मीआई
 - क) खंडोबा
 - ड) बिरोबा
 - 8) स्त्रियांच्या नृत्यखेळगीतातील खालीलपैकी कोणता खेळ आहे?
 - अ) झिम्मा
 - ब) लिंगू-चमचा
 - क) संगीतखुर्ची
 - ड) गाण्याच्या भेंड्या
 - 9) गोंधळी, पोतराज, पांगुळ, आणि वासुदेव यांना 'लोकसंस्कृतीचे उपासक' असे कोणी संबोधले आहे?
 - अ) दुर्गा भागवत
 - ब) सरोजिनी बाबर
 - क) प्रभाकर मांडे
 - ड) रा. चिं. ढेरे

- 10) —— यांनी भारतमूलक सिद्धांत मांडला.
 अ) मॅक्समुलर ब) थिओडोर बेनफे
 क) अलेक्झांडर क्राप ड) विटनिझ
- 11) —— हे कोकण परिसरातील लोकनाट्य आहे.
 अ) कीर्तन ब) भारुड
 क) दशावतार ड) गोंधळ
- 12) 'सांकेतिक आणि गुप्त भाषा' हा ग्रंथ कोणाचा?
 अ) दुर्गा भागवत ब) तारा भवाळकर
 क) शरद व्यवहारे ड) प्रभाकर मांडे
- 13) दानपावलं.....दानपावलं.....असे गीत खालीलपैकी कोणत्या उपासकाच्या तोंडी असते.
 अ) पोतराज ब) वासुदेव
 क) गोंधळी ड) वाघ्या-मुरळी
- 14) 'शुकसप्तती' या ग्रंथात किती कथांचे संकलन आहे?
 अ) 25 ब) 32
 क) 72 ड) 100
- 15) 'मिथक आणि नाटक' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
 अ) दुर्गा भागवत ब) तारा भवाळकर
 क) विश्वनाथ शिंदे ड) शरद व्यवहारे
- 16) दि. के. बेडेकर यांनी दैवतकथेसाठी कोणती संज्ञा वापरली?
 अ) पुराणकथा ब) प्राक्कथा
 क) मिथक ड) दिव्यकथा

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (6 पैकी 4)

16

- अ) बालगीतात कोणत्या गाण्यांचा समावेश होतो?
 ब) लोकसमजूतीची चार उदाहरणे लिहा.
 क) भारतीय कुटुंबात बाळाच्या जन्मानंतर कोणते विधी करतात?
 ड) लोकसंस्कृतीतील चार म्हणींची नावे सांगून त्यांचा अर्थ ही सांगा.
 इ) लोककथेमधील जातक कथेची माहिती लिहा.
 ई) प्रभाकर मांडे यांच्या कार्याची माहिती लिहा.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (4 पैकी 2)

16

- अ) लोकसाहित्यातील प्रयोगरूप लोक कलांची विविध उदाहरणांसहित वैशिष्ट्ये लिहा.
 ब) लोककथामधील प्राणी कथेची माहिती उदाहरणांसह लिहा.
 क) सरोजिनी बाबर यांच्या लोक साहित्यविषयक कार्याची माहिती लिहा.
 ड) लोककथामधील बृहत्कथेची माहिती लिहा.

प्र.4 लघुत्तरी प्रश्न (2 पैकी 1)

16

दुर्गा भागवत आणि रा. चिं. ढेरे यांचे लोकसाहित्य विषयक योगदान सविस्तर विशद करा.

किंवा

लोकसाहित्यातील लोकगीतांचे प्रकार उदाहरणांसह लिहा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न

16

भारतीय लोकजीवन व लोकसंस्कृती यामधील महत्त्वाची वैशिष्ट्ये उदाहरणांसह सविस्तर लिहा.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
आधुनिक भाषाविज्ञान (MA12301/MA11301)

Day & Date: Friday, 05-01-2024
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) भाषेच्या संप्रेषणातून कोणता हेतू साध्य होत असतो?

अ) आपुलकी	ब) अर्थवाहकता
क) प्रचार	ड) वक्तृत्व
- 2) भाषेच्या कोणत्या लक्षणामुळे भाषेची विनिमय क्षमता अमार्याद झाली आहे?

अ) आदलाबदल	ब) याहृच्छिकता
क) निर्मितीशीलता	ड) विशिष्टता
- 3) मानवी भावभावनांच्या आणि विचारांच्या अभिव्यक्तीचे प्रमुख माध्यम कोणते?

अ) भाषा	ब) अक्षर
क) लिपी	ड) ध्वनी
- 4) भाषेचा अर्थव्यापार कोणत्या संकेतांनी नियंत्रित झालेला असतो?

अ) आर्थिक	ब) राजकीय
क) सामाजिक	ड) सांस्कृतीक
- 5) आधुनिक भाषाविज्ञान हे वर्णनात्मक व संरचनावादी आहे.

अ) वरील वाक्य पूर्णतः बरोबर आहे.
ब) वरील वाक्य पूर्णतः चूक आहे.
क) वरील वाक्य अंशतः बरोबर आहे.
ड) वरील वाक्य अंशतः चूक आहे.
- 6) आधुनिक भाषाविज्ञानाचा जनक कोण?

अ) ब्लूमाफिल्ड	ब) सोस्यूर
क) चॉम्स्की	ड) पाणिनी
- 7) भाषिक संरचनेला आणि तिच्या कार्यप्रणालीला 'ट्रिगर मशीन' ही संज्ञा कोणी वापरली?

अ) हडसन	ब) लबव
क) ब्लूमफिल्ड	ड) वेल्लेक
- 8) 'चॉम्स्कीने' कशाच्या आधारे वाक्यांचे विश्लेषण करता येते असे म्हटले आहे?

अ) स्थानांतरणाच्या	ब) रचनांतरणाच्या
क) पर्यावरणाच्या	ड) कार्यकारणाच्या

- 9) मानवाला उच्चारता येणाऱ्या भाषेतील कोणत्याही ध्वनीस काय म्हणतात?
 अ) मूलध्वनी ब) चिन्ह
 क) स्वन ड) शब्द
- 10) भाषेत स्वतंत्रपणे येवू न शकणाऱ्या रूपांना काय म्हणतात?
 अ) मुक्त रूपे ब) बद्ध रूपे
 क) शून्य रूपे ड) स्वनिमिक रूपे
- 11) चॉम्स्कीच्या भाषाविषयक सिध्दांताचा पायाभूत घटक कोणता?
 अ) स्वनविचार ब) अर्थविचार
 क) वाक्यविचार ड) शब्दविचार
- 12) वेगवेगळ्या संदर्भांनी सीमित होणाऱ्या अर्थास काय म्हणतात?
 अ) शैलीगत अर्थ ब) सांकल्पनिक अर्थ
 क) साहचर्यपर अर्थ ड) भावपर अर्थ
- 13) मानववंशीय भाषाविज्ञानात बोलणारा आणि ऐकणारा यांच्या कोणत्या घटकांचा अभ्यास केला जातो?
 अ) सांस्कृतिक संदर्भ ब) संदेश
 क) वाक्यांचा अर्थ ड) वरीलपैकी सर्व
- 14) 'आधुनिक भाषाविज्ञान: सिध्दांत आणि उपयोजन' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) मिलिंद मालशे ब) स.गं.मालशे
 क) द. दि. पुंडे ड) विश्वराथ खैरे
- 15) सामाजिक रूढी-परंपरांचा स्त्री-पुरुषांच्या भाषिक वापरावर परिणाम होता.
 अ) वरील वाक्य पूर्णतः बरोबर आहे.
 ब) वरील वाक्य अंशतः बरोबर आहे.
 क) वरील वाक्य पूर्णतः चूक आहे.
 ड) वरील वाक्य अंशतः चूक आहे.
- 16) भाषा ही एक चिन्हव्यवस्था आहे असे तत्त्व कोणी मांडले?
 अ) हडसन ब) वेलेक
 क) सोस्यूर ड) ब्लूमफिल्ड

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) भाषाभ्यासाच्या पध्दतीविषयी माहिती लिहा?
 ब) अर्थविचार ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) 'भाषिक व्यवस्था' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) उपयोजित भाषाविज्ञानाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 इ) भाषाविषयक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
 ई) आधुनिक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

- प्र.3** खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **16**
- अ) भाषेचे स्वरूप आणि लक्षणे लिहा.
ब) वाक्यविचार ही संकल्पना स्पष्ट करा.
क) सामाजभाषाविज्ञान ही संकल्पना उलगडून दाखवा.
ड) आधुनिक भाषाविज्ञानाच्या मनोविज्ञानाशी असलेला सहसंबंध स्पष्ट करा.
- प्र.4** खालील प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा. (कोणताही एक) **16**
- भाषिक क्षमता व भाषिक प्रयोग या संकल्पना स्पष्ट करा.
किंवा
आधुनिक भाषाविज्ञान व मानववंशविज्ञान यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.
- प्र.5** 'रूपिमविचार' ही संकल्पना विस्ताराने स्पष्ट करा. **16**

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Marathi) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. 1960 ते 1990) (MA12302/MA11302)

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 16

- 1) महाराष्ट्राच्या स्थापनेचा मंगल कलश कोणत्या मुख्यमंत्र्यांनी आणला?
अ) वसंतराव नाईक ब) मोरारजी देसाई
क) यशवंतराव चव्हाण ड) विलासराव देसाई
- 2) खालीलपैकी कोणत्या कथा लेखकावर शेतकरी चळवळीच्या विचारांचा प्रभाव दिसतो.
अ) भास्कर चंदनशीव ब) इंद्रजीत भालेराव
क) व्यंकटेश माडगूळकर ड) शंकर पाटील
- 3) दलित साहित्यातून कोणत्या मूल्यांचा पुरस्कार केला आहे?
अ) मानवी स्वातंत्र्य ब) सामाजिक न्याय
क) समता ड) वरील सर्व
- 4) महाराष्ट्र राज्याची स्थापना कोणत्या साली झाली.
अ) 1947 ब) 1957
क) 1961 ड) 1960
- 5) संयुक्त महाराष्ट्राच्या चळवळीत योगदान देणारे लेखक व शाहीर कोण?
अ) प्र. के. अत्रे ब) भाई एस. एम. जोशी
क) दादासाहेब गायकवाड ड) अण्णा भाऊ साठे
- 6) ग्रामीण भाषेत संवाद व निवेदन असावे असा आग्रह ग्रामीण साहित्य चळवळीत कोणत्या लेखकाने धरला?
अ) द. ता. भोसले ब) आनंद यादव
क) व्यंकटेश माडगूळकर ड) यापैकी नाही
- 7) खालीलपैकी कोणता समीक्षा ग्रंथ भालचंद्र नेमाडे यांचा आहे?
अ) टीकास्वयंवर ब) टीकाहरण
क) टीकाशास्त्र ड) धार आणि काठ
- 8) खालीलपैकी कोणत्या कवीचे नाव दलित पॅंथर या सामाजिक चळवळीशी जोडले जाते?
अ) नामदेव ढसाळ ब) नारायण सुर्वे
क) मंगेश काळ ड) रामदास आठवले

- 9) लघुनियतकालिकातून प्रामुख्याने कोणत्या साहित्यप्रकारात लेखन झाले आहे?
 अ) कथा ब) समीक्षा
 क) कादंबरी ड) कविता
- 10) साठोत्तरी काळात मराठी कादंबरीलेखनात कोणत्या प्रवृत्तीचे लेखन अधिक झाले.
 अ) अभिजातवादी ब) देशीवादी
 क) वास्तववादी ड) यापैकी नाही
- 11) 'वाळूचा प्रियकर' हा कवितासंग्रह कोणत्या कवयित्रीचा आहे.
 अ) मलिका अमर शेख ब) मलिका काळे
 क) इंदिरा संत ड) प्रतिमा इंगोले
- 12) 'कार्ती प्रेमात पडली' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत?
 अ) गो. पू. देशपांडे ब) पु. ल. देशपांडे
 क) रत्नाकर मतकरी ड) यापैकी नाही
- 13) विदर्भात शैक्षणिक संस्थात्मक उभारणी करणारे महत्त्वाचे नेते कोणते?
 अ) पंजाबराव देशमुख ब) तुकडोजी महाराज
 क) भाऊराव पाटील ड) यापैकी नाही
- 14) त्र्यं. वि. सरदेशमुख यांच्या कादंबरीचे नाव सांगा.
 अ) वाळवी ब) टारफुला
 क) डांगोरा एका नगरीचा ड) तणस
- 15) 1960 च्या सुमारास खालीलपैकी कोणती साहित्यिक बंडे झाली.
 अ) संतप्त तरुण पिढी आणि दलित साहित्य
 ब) आशय आणि आविष्कार
 क) दलित साहित्य आणि ब्राह्मणी साहित्य
 ड) यापैकी नाही
- 16) सामाजिक बांधिलकीची भूमिका स्वीकारणारी कविता लिहिणारे कवी कोण?
 अ) नारायण सुर्वे ब) मंगेश पाडगावकर
 क) वसंत बापट ड) बा. भ. बोरकर

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

16

- अ) विजय तेंडुलकरांचे नाटयलेखनातील योगदान नोंदवा.
 ब) साठोत्तरी काळातील दलित काव्यलेखनाचा आढावा घ्या.
 क) दलित साहित्याच्या उदयाची पार्श्वभूमी थोडक्यात विशद करा.
 ड) साठोत्तरी काळातील ललितगद्य लेखनाचे थोडक्यात विशेष नोंदवा.
 इ) साठोत्तरी स्त्रियांच्या कादंबरीलेखनाचे विशेष लिहा.
 ई) अण्णा भाऊ साठे यांच्या कादंबरीलेखनाचे विशेष लिहा.

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन) 16**
- अ) साठोत्तरी काळातील चरित्र-आत्मचरित्र लेखनाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
ब) स्त्रीवादी साहित्य प्रवाहाचे मराठीतील योगदान स्पष्ट करा.
क) साठोत्तरी ग्रामीण कवितेची वाटचाल लिहा.
ड) 1960 ते 1990 मराठी कादंबरीची वाटचाल थोडक्यात लिहा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) (विकल्पासह) 16**
- अ) साठोत्तरी काळातील शिक्षण विस्ताराचे वाङ्मयीन परिणाम थोडक्यात लिहा.
ब) साठोत्तरी मराठी कवितेची वाटचाल सविस्तर लिहा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न (एकच प्रश्न) 16**
- साठोत्तरी काळातील दलित, ग्रामीण, स्त्रीवादी या साहित्यप्रवाहांचा सविस्तर आढावा घ्या.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
भाषा व साहित्य: संशोधनाचे पध्दतीशास्त्र (MA12303/MA11303)

Day & Date: Tuesday, 09-01-2024
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) शोधनिबंधलेखनाची भाषा कशा स्वरूपाची असायला हवी.

अ) बोली भाषा	ब) प्रमाण
क) अलंकारिक	ड) दुर्बोध
- 2) संशोधनात कोणत्या दर्जाच्या पुराव्यांना महत्त्व असते.

अ) दुय्यम	ब) तृतीय
क) प्रथम	ड) चतुर्थ
- 3) पुढीलपैकी कोणती अभ्यासपद्धती भाषाविज्ञानाच्या उपयोजनातून विकसित झाली.

अ) शैलीविज्ञानिक	ब) मार्क्सवादी
क) समाजवादी	ड) क्षेत्रीय
- 4) संशोधनातील परिशिष्टांचा उपयोग कशासाठी होतो.

अ) कालपट	ब) वंशवृक्ष
क) सनावळ्या	ड) वरीलपैकी सर्व
- 5) बोलींच्या संशोधनासाठी कोणती संकल्पना जास्त उपयोगात होतो.

अ) समाजशास्त्र	ब) बोलीभूगोल
क) प्रदेश शास्त्र	ड) समाजभाषाविज्ञान
- 6) साहित्य संशोधनासाठी खालीलपैकी कोणता घटक उपयुक्त ठरेल.

अ) प्रयोगशाळा	ब) व्यायाम शाळा
क) ग्रंथालय	ड) वनस्पतीशास्त्र उद्यान
- 7) भाषा आणि बोली यांचे संशोधन होणे आवश्यक का वाटते.

अ) अनेक बोलींचे अस्तित्व धोक्यात आहे.
ब) भाषा व बोलींचे जतन होण्यासाठी
क) भाषा व बोलींचे सहसंबंधातून भाषा विकासात्मक वाटचालीसाठी
ड) वरील सर्व

- 8) लेखकनिष्ठ संशोधनात अभ्यासकाने कशाला महत्त्व द्यावे.
 अ) लेखक अभिरुची ब) लेखकाच्या आवडीनिवडी
 क) लेखक चरित्र ड) लेखकाच्या सवयी
- 9) कोणत्याही एका साहित्यप्रकारावर प्रकारविशिष्ट संशोधन हे कोणत्या प्रकारात मोडते.
 अ) लेखकनिष्ठ ब) साहित्यप्रकारनिष्ठ
 क) साहित्यकृतीनिष्ठ ड) कालखंडनिष्ठ
- 10) नावीन्याचा शोध घेणे ——— चा प्रमुख उद्देश असतो.
 अ) अभ्यासाचा ब) लेखनाचा
 क) समीक्षेचा ड) संशोधनाचा
- 11) 'नटरंग : कादंबरीचा चिकित्सक अभ्यास' हा विषय कोणत्या संशोधन प्रकारात मोडतो.
 अ) लेखकनिष्ठ ब) प्रकारनिष्ठ
 क) साहित्यकृतीनिष्ठ ड) कालखंडनिष्ठ
- 12) भाषा व समाज यांच्या परस्परसंबंधांचे संशोधन कोणत्या अभ्यासशाखेत होते.
 अ) समाजविज्ञान ब) समाजभाषाविज्ञान
 क) मानसशास्त्र ड) इतिहास
- 13) संशोधकाच्या अंगी कोणता गुण असणे आवश्यक आहे.
 अ) परिश्रमशीलता ब) संयमीपणा
 क) आळस ड) यापैकी नाही
- 14) भाषेच्या क्षेत्रात आढळणारी बहुविधता कोणत्या घटकाशी समांतर असते.
 अ) राजकीय ब) सामाजिक
 क) आर्थिक ड) सांस्कृतिक
- 15) संशोधनात कोणत्या गोष्टीला महत्त्व दिले जाते.
 अ) पारंपरिकतेला ब) व्यक्तिनिष्ठतेला
 क) वस्तुनिष्ठतेला ड) यापैकी नाही.
- 16) संशोधनाची मुख्य प्रेरणा कोणती.
 अ) माहिती संकलन ब) जिज्ञासापूर्ती
 क) रूढीचा अभ्यास ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) साहित्यप्रकार निष्ठ संशोधनाचे महत्त्व थोडक्यात लिहा.
 ब) बोली भूगोल ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) प्रबंधातील परिशिष्टाचे महत्त्व लिहा.
 ड) प्रबंधलेखनातील भाषा उपयोजनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 इ) समाजभाषावैज्ञानिक संशोधनाची कार्यपद्धती थोडक्यात लिहा.
 ई) ऐतिहासिक भाषाभ्यासपद्धतीचा थोडक्यात परिचय करून द्या.

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन) 16**
- अ) साहित्य संशोधन व इतर ज्ञानशाखीय संशोधनातील फरक स्पष्ट करा.
ब) संशोधकाचे गुण थोडक्यात लिहा.
क) संशोधनात रूपरेषा व साधनग्रंथ यांचे महत्त्व विशद करा.
ड) साहित्यकृती आणि साहित्यप्रकाराचे सहसंबंध संशोधनदृष्ट्या महत्त्व विशद करा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) 16**
- अ) लेखकनिष्ठ संशोधनाचे स्वरूप सविस्तर लिहा.
ब) साहित्य संशोधनाचे स्वरूप सविस्तर लिहा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न 16**
- संशोधन संकल्पना स्पष्ट करून संशोधनाचे स्वरूप सविस्तर लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

एका साहित्य प्रकाराचा अभ्यास: कथा (MA12304/MA11304)

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) बाहुली ही कथा कोणत्या कथा संग्रहातील आहे?
 - अ) पाच कथाकार
 - ब) निळासावळा
 - क) तलावातलं चांदण
 - ड) यापैकी नाही
- 2) वि.स. खांडेकरांनी कथालेखनाला कोणत्या साली सुरुवात केली?
 - अ) 1930
 - ब) 1926
 - क) 1927
 - ड) 1925
- 3) 'तलावातले चांदणे' हा कथासंग्रह कोणाचा आहे?
 - अ) वि.स. खांडेकर
 - ब) गंगाधर गाडगीळ
 - क) य.गा. जोशी
 - ड) जी.ए. कुलकर्णी
- 4) सण्ण्या आणि बिरादार पाटील कोणत्या कथेतील पात्राचे नाव आहे?
 - अ) चंद्रावळ
 - ब) वसंती
 - क) कुसुमगुंज
 - ड) पैलपाखरे
- 5) पुढीलपैकी कोणती कथा जी.ए.कुलकर्णी यांची आहे?
 - अ) संस्कार
 - ब) जान्हवी
 - क) तीन कलावंत
 - ड) अंधाराची पावले
- 6) 'तलावातले चांदणे' या कथासंग्रहात किती कथा संग्रहीत केल्या आहेत?
 - अ) दहा
 - ब) तेरा
 - क) बारा
 - ड) पंधरा
- 7) नवकथाकार म्हणून कोणत्या लेखकाला ओळखले जाते?
 - अ) वि.स. खांडेकर
 - ब) गंगाधर गाडगीळ
 - क) य.गा. जोशी
 - ड) जी.ए. कुलकर्णी
- 8) गाडगीळांच्या कथेत मुख्यत कोणत्या जीवनसंस्कृतीचे चित्रण आढळते?
 - अ) ग्रामीण
 - ब) नागरी
 - क) पाश्चात्य
 - ड) यापैकी नाही

- 9) चेटुक व सुधा हया कथा कोणाच्या आहेत?
- अ) वि.स.खांडेकर ब) आरविंद गोखले
क) जी.ए.कुलकर्णी ड) गंगाधर गाडगीळ
- 10) पाच कथाकार या कथासंग्रहाचे संपादक कोण आहे?
- अ) य.गो.जोशी ब) गंगाधर गाडगीळ
क) वि.स.खांडेकर ड) दिवाकर कृष्ण
- 11) अतिथी देवा भव। ही कथा कोणाची आहे?
- अ) वि.स.खांडेकर ब) दिवाकर कृष्ण
क) वामन चोरघडे ड) अरविंद गोखले
- 12) 'तलावातलं चांदणं' हा कथासंग्रह किती साली प्रकाशित झाला?
- अ) 1946 ब) 1964
क) 1954 ड) 1962
- 13) 'धर्म ही अफु आहे' ही कथा कोणाची आहे?
- अ) वामन चोरघडे ब) य.गो.जोशी
क) वि.स.खांडेकर ड) अरविंद गोखले
- 14) 'आंधळ दळण' ही कथा कोणत्या कथा संग्रहातील आहे?
- अ) पाच कथाकार ब) निळासावळा
क) तलावातलं चांदणं ड) यापैकी नाही
- 15) पुढीलपैकी कोणती कथा वि.स.खांडेकर यांची नाही.
- अ) तीन कलावंत ब) गारा वारा
क) बाहूली ड) खेळण्याची कहाणी
- 16) पुढीलपैकी कोणती पात्र 'डाग' या कथेतील आहे?
- अ) वसंत-मीना ब) शांताबाई-वासंती
क) दामू-अय्यर ड) सण्ण्या-गौरी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) वि.स.खांडेकर यांच्या कथेचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
ब) जी.ए.कुलकर्णी यांच्या कथेचे वेगळेपण विशद करा.
क) 'राणी' या कथेचा आशय थोडक्यात स्पष्ट करा.
ड) गंगाधर गाडगीळ यांच्या कथेची विशेषता थोडक्यात नमूद करा.
इ) वि.स.खांडेकर यांच्या कथेचे स्थूल परिचय द्या.
ई) 'मृणालिनी चे लावण्य' या कथेतील 'मृणालिनी' या स्त्री पात्राचे परिचय द्या.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन)

16

- अ) जी.ए.कुलकर्णी यांच्या कथेचा स्थूल परिचय द्या.
ब) 'चंद्रावळ' या कथेतील 'सण्ण्या' या पात्राचे चित्रण करा.
क) 'तलावातलं चांदणं' या कथा संग्रहाचा थोडक्यात परिचय करून द्या.
ड) गंगाधर गाडगीळ यांचा परिचय द्या.

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) 16**
- अ) कथा साहित्य प्रकाराचे विशेष नोंदवून 'तलावातलं चांदणं' या कथा संग्रहाचा सविस्तर परिचय द्या.
- ब) 'पाच कथाकार' संग्रहातील कथाचे आशय विश्लेषण सविस्तर लिहा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न 16**
- मराठी कथेचा सविस्तर आढावा घ्या.

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Marathi) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
समाजभाषाविज्ञान (MA12401/MA11401)

Day & Date: Monday, 18-12-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) 'समाजभाषाविज्ञान' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
 - अ) रमेश वरखेडे
 - ब) अशोक केळकर
 - क) मिलिंद मालशे
 - ड) रमेश धोंगडे
- 2) सामाजिक सहकार्याचा व्यवहार फार मोठ्या प्रमाणावर कशाद्वारे घडत असतो.
 - अ) चिन्हांद्वारे
 - ब) भाषेद्वारे
 - क) पैशाद्वारे
 - ड) वस्तूंद्वारे
- 3) 'भाषिक समाज' ही संकल्पना सर्वप्रथम कोणी मांडली?
 - अ) लेनर्ड ब्लूमफिल्ड
 - ब) फेर्दीना द सोस्यूर
 - क) एडवर्ड सपीर
 - ड) नोम चॉम्स्की
- 4) भाषा आणि समाज यांच्यामध्ये असलेल्या संबंधांचा अभ्यास कोणत्या शाखेत केला जातो?
 - अ) समाजभाषाविज्ञान
 - ब) चिन्हविज्ञान
 - क) स्वनविज्ञान
 - ड) शब्दविज्ञान
- 5) भाषा ही कोणत्या प्रकारची संस्था आहे
 - अ) राजकीय
 - ब) सामाजिक
 - क) आर्थिक
 - ड) सांस्कृतिक
- 6) 'भाषेचे समाजविज्ञान' असे एक अभ्यासक्षेत्र कोणी कल्पिले आहे?
 - अ) फिशमन
 - ब) जॉन लम्पझ
 - क) मॉलिनोवस्की
 - ड) सपीर
- 7) समाजभाषाविज्ञानात 'भाषिक भंडार' ही संज्ञा सर्वप्रथम कोणी मांडली?
 - अ) लबव
 - ब) सोस्यूर
 - क) ब्लूमफिल्ड
 - ड) लम्पझ
- 8) 'भाषिक सापेक्षतावाद' हा सिद्धांत कोणी मांडला?
 - अ) चॉम्स्की आणि ब्लूमफिल्ड
 - ब) सोस्यूर आणि सपीर
 - क) सपीर आणि वोर्फ
 - ड) सोस्यूर आणि ब्लूमफिल्ड

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) भाषिक भांडार ही संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) आर्थिक वर्गव्यवस्था आणि भाषा यांच्या सहसंबंधांची चर्चा करा.
क) बोलीभूगोल ही संकल्पना स्पष्ट करा.
ड) पिजिन भाषेतून कामचलाऊ, व्यावसायिक व्यवहार कसे पार पाडले जातात?
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 16**
मराठीच्या प्रमुख बोलींचा परिचय करून द्या.
किंवा
भाषांतर्गत असणाऱ्या भेदांची चर्चा करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16**
समाज, संस्कृती आणि भाषा यांचा सहसंबंध विस्ताराने स्पष्ट करा.

- 9) महेश एलकुंचवार यांच्या नाटकाचे नाव ओळखा.
 अ) रायगडाला जेव्हा जाग येते
 ब) देहभान
 क) वाडा चिरेबंदी
 ड) शिवाजी अंडरग्राऊंड इन भिमनगर मोहल्ला
- 10) 'पानिपत' या गाजलेल्या ऐतिहासिक कादंबरीचे कादंबरीकर कोण आहेत?
 अ) विश्वास पाटील
 ब) वि. स. खांडेकर
 क) नवनाथ गोरे
 ड) विश्वास कुलकर्णी
- 11) जागतिकीकरण भांडवलशाहीचे परिणाम दाखवणारी रंगनाथ पठारे यांची कादंबरी कोणती?
 अ) ताम्रपट
 ब) सातपाटील कुलवृतांत
 क) नामुस्कीचे स्वगत
 ड) हारण
- 12) 'गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी' या ग्रंथाचे संपादक कोण आहेत?
 अ) विलास खोले
 ब) म. द. हातकणंगलेकर
 क) गो. मा. पवार
 ड) भाऊसाहेब कोलते
- 13) 'कोल्हाटयाचं पोर' हे आत्मकथन कोणाचे आहे?
 अ) नामदेव ढसाळ
 ब) अमर शेख
 क) सिंधूताई सपकाळ
 ड) किशोर शांताबाई काळे
- 14) महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे यांनी प्रकाशित केलेल्या 'मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड सातवा: 1950 ते 2000' या बृहत इतिहास प्रकल्पाचे मुख्य संपादक कोण आहेत?
 अ) मनोहर जाधव
 ब) रा. ग. जाधव
 क) गुलाबराव जाधव
 ड) हरिश्चंद्र थोरात
- 15) दलित रंगभूमीवरील 'वाटा पळवाटा' या नाटकाच्या लेखनामुळे लक्षवेधी ठरलेले नाटककार कोण आहेत?
 अ) प्रेमानंद गज्वी
 ब) संजय पवार
 क) दत्ता भगत
 ड) म. भि. चिटणीस
- 16) 'जागतिकीकरण आणि भारतीय समाजासमोरील प्रश्न' हा गाजलेला वैचारिक लेख कोणत्या विचारवंताचा आहे?
 अ) वसंत पळशीकर
 ब) प्रकाश पवार
 क) सुहास पळशीकर
 ड) अशोक चौसाळकर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) इंद्रजीत भालेराव यांच्या ग्रामीण कवितेचे विशेष लिहा.
 ब) मेघना पेटे यांच्या कथालेखनाचे वेगळेपण लिहा.
 क) राजन गवस यांच्या कादंबरीलेखनाचे वेगळेपण लिहा.
 ड) अरुण काळे यांच्या कवितेतील दलित समाजभान विशद करा.
 इ) 1990 नंतरच्या ग्रामीण कवितेची वाटचाल लिहा.
 ई) 1990 नंतरच्या स्त्री आत्मचरित्र लेखनाचा आढावा घ्या.

- प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) नव्वदोत्तरी काळातील वाङ्मयीन नियतकांलिकांचे योगदान लिहा.
ब) जागतिकीकरणानंतर दलित साहित्याचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.
क) 1990 नंतरच्या काळातील स्त्रियांच्या कथालेखनाची वाटचाल नोंदवा.
ड) 1990 ते 2010 या काळातील ललितगद्य लेखनाचे बदलते स्वरूप लिहा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 16**
- नव्वदोत्तर काळातील मराठी नाटकांचे बदलते स्वरूप लिहा.
किंवा
जागतिकीकरणाचा मराठी साहित्यलेखनावर झालेला परिणाम सविस्तर लिहा.
- प्र.5 1990 ते 2010 या कालखंडातील कादंबरी वाङ्मयाचा सविस्तर परामर्श घ्या. 16**

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
एका साहित्यप्रकाराचा अभ्यास: कथा (MA12404/MA11404)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) देवरामच्या बायकोचे नाव काय होते?
 अ) कल्पना
 ब) कमळा
 क) कावेरी
 ड) कनक
- 2) जय कोणत्या वर्गात शिकत होता?
 अ) पदवी
 ब) पदव्युत्तर
 क) मॅट्रिक
 ड) बारावी
- 3) बाबुराव बागुल यांच्या कथासंग्रहाचे नाव काय?
 अ) आपण माणसात जमा नाही
 ब) मरण स्वस्त होत आहे
 क) निळासावळा
 ड) गजाआड
- 4) 'जेव्हा मी जात चोरली होती' या कथासंग्रहात खालीलपैकी कोणती कथा आहे?
 अ) पेसूक
 ब) कैवल्य
 क) पोलीस
 ड) सरकार
- 5) 'बैल' कथेतील हरितात्या कोणती पोथी वाचत असतात?
 अ) ज्ञानेश्वरी
 ब) शिवलीलामृत
 क) रुक्मिणी स्वयंवर
 ड) दासबोध
- 6) 'अजान' कथेतील हुसेन चाचाच्या मुलीचे नाव काय असते?
 अ) वहिदा
 ब) रौनक
 क) रोशन
 ड) अतिफा
- 7) गजानन राशिवडेकरांची उत्तरायुष्यात काय लिहिण्याची इच्छा आहे?
 अ) अल्पचरित्र
 ब) चरित्र
 क) कादंबरी
 ड) आत्मकथन
- 8) जयंत पवार यांनी खालीलपैकी कोणता कथासंग्रह लिहिलेला आहे?
 अ) निळया दाताची दंतकथा
 ब) राज्य राणीचं होतं
 क) मोराची बायको
 ड) फिनिक्सच्या राखेतून उठला मोर

- 9) भास्कर चंदनशिव यांचा पहिला कथासंग्रह कोणता?
 अ) मरणकळा ब) जांभळडव्ह
 क) अंगारमाती ड) बिरडं
- 10) 'पोस्टर' कथेतील साखर कारखान्याच्या निवडणूकीत कोणते पॅनल निवडून येते?
 अ) शेतकरी पॅनल ब) सहकार पॅनल
 क) विकास पॅनल ड) सन्मान पॅनल
- 11) 'अंगारमाती' मधील कथा कोणत्या प्रकारची आहे?
 अ) महानगरी ब) ग्रामीण
 क) दलित ड) आदिवासी
- 12) 'लाल चिखल' कथेतील बाजाराचा दिवस कोणता?
 अ) सोमवार ब) मंगळवार
 क) बुधवार ड) गुरुवार
- 13) बापूसाहेब देसाई हे कोणत्या कथेतील पात्र आहे?
 अ) अंगारमाती ब) मला काय त्येचं
 क) लाल चिखल ड) पोस्टर
- 14) 'वलय' कथेतील ललिताच्या मुलाचे नाव काय आहे?
 अ) हरिहर ब) शामराव
 क) अद्वैत ड) विश्वनाथ
- 15) 'सानिका' यांनी खालीलपैकी कोणता कथासंग्रह लिहिलेला आहे?
 अ) आहे हे असं आहे ब) स्थलांतर
 क) आंधळ्याच्या गायी ड) पावसात सूर्य शोधणारी माणसं
- 16) 'मराठी कथा: रूप आणि परिसर' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) म. द. हातकणंगलेकर ब) हरिश्चंद्र थोरात
 क) निशिकांत ठकार ड) जी. के. ऐनापुरे

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) 'बाबुराव बागुल' यांच्या वाडमयीन कार्याची ओळख करून द्या.
 ब) 'अंगारमाती' कथासंग्रहात आलेल्या ग्रामीण जीवनाचे विशेष स्पष्ट करा.
 क) 'वलय' कथेमध्ये आलेले स्त्रीजीवन स्पष्ट करा.
 ड) 'लेखकाचा मृत्यू आणि इतर गोष्टी' मधील समकालीन नागरी जीवनातील प्रश्न कोणते?
 इ) ग्रामीण राजकरणातील संघर्ष 'पोस्टर' कथेतून कशा रीतीने व्यक्त झाला आहे?
 ई) ग्रामीण साहित्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) 'जेव्हा मी जात चोरली होती' कथासंग्रहातील स्त्री पात्रांची ओळख करून द्या.
ब) भास्कर चंदनशिव यांच्या वाङ्मयीन कार्याचा परिचय करून द्या.
क) स्त्रीवादाचे स्वरूप सांगून 'वलय' कथासंग्रहातील स्त्री संघर्षाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ड) 'लेखकाचा मृत्यू आणि इतर गोष्टी' मधील कथांच्या शैलीचे वेगळेपण स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा. (दोन पैकी एक) 16**
- शेतकऱ्यांच्या संघर्षाची कथा 'अंगारमाती' मधून कशा रीतीने साकारलेली आहे ते लिहा.
किंवा
महानगरीय जगण्याचा वेध जयंत पवार यांनी 'लेखकाचा मृत्यू आणि इतर गोष्टी' मधून कशा रीतीने घेतला आहे स्पष्ट करा?
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा. 16**
- बाबुराव बागुलांच्या 'जेव्हा मी जात चोरली होती' कथासंग्रहातील पात्रांच्या सामाजिक संघर्षाचा परामर्श द्या.

- 10) लोकप्रिय रंजक साहित्याची निर्मिती सर्वाधिक कोणत्या वाङ्मयप्रकारांतर्गत होते.
 अ) कथा ब) कविता
 क) नाटक ड) कादंबरी
- 11) खालीलपैकी हळबेशास्त्री यांच्या लोकप्रिय कादंबरीचे नाव ओळखा.
 अ) मुक्तामाला ब) कोसला
 क) धग ड) यमुना पर्यटन
- 12) 'लोकप्रिय साहित्यातील सामाजिकतेचे स्वरूप' हा समीक्षा लेख कोणाचा आहे.
 अ) नागनाथ कोत्तापल्ले ब) गं. ना. जोगळेकर
 क) ना. सी. फडके ड) भालचंद्र नेमाडे
- 13) 'दुनियादारी' मधील ग्रुपने सहलीसाठी कोणत्या ठिकाणाची निवड केली होती.
 अ) महाबळेश्वर ब) सिंहगड
 क) लोणावळा ड) माथेरान
- 14) ——— साहित्यात वाचकानुनय केलेला दिसतो.
 अ) अभिजात ब) अस्तित्ववादी
 क) वास्तववादी ड) लोकप्रिय
- 15) 'स्वामी' कादंबरीत गणेश महालात पहाटवेळी गाणं गाणारा गायक कोण होता?
 अ) शिवानंद ब) सदानंद
 क) केशवानंद ड) मोरेश्वर
- 16) 'दुनियादारी' कादंबरीतील नाटकात अभिनय करणारा आणि कटिंग सलूनचा मालक असणाऱ्या अभिनेत्याचे नाव काय होते?
 अ) दादा कोंडके ब) राम नगरकर
 क) आनंद शिंदे ड) दादू इंदूरीकर

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) लोकप्रिय साहित्याच्या रचनातंत्राचे विशेष लिहा.
 ब) सुहास शिरवळकर यांचा वाङ्मयीन परिचय करून द्या.
 क) 'बालंट' कादंबरीतील दुंडाप्पा सावरकार या व्यक्तिरेखेचे विशेष लिहा.
 ड) 'स्वामी' कादंबरीतील राघोबादादांचे व्यक्तिचित्र लिहा.
 इ) 'दुनियादारी' कादंबरीचे भाषा विशेष लिहा.
 ई) 'बालंट' मधील बहिरेश्वराच्या यात्राप्रसंगी केलेल्या स्थळचित्राचे विशेष लिहा.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन)

16

- अ) मराठीतील लोकप्रिय कादंबरीलेखनाचा आढावा घ्या.
 ब) 'दुनियादारी' कादंबरीतील स्वप्नरंजनपरतेचे स्वरूप लिहा.
 क) 'स्वामी' कादंबरीमधील ऐतिहासिक चित्रणातील कलात्मकतेचे विशेष नोंदवा.
 ड) 'बालंट' कादंबरीतील रहस्यमयतेचे स्वरूप लिहा.

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) 16**
- अ) लोकप्रिय साहित्याची संकल्पना स्पष्ट करून वाचकानुनय करणाऱ्या वाङ्मयीन वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- ब) 'स्वामी' या ऐतिहासिक कादंबरीतील लोकप्रियतेचे स्वरूप सविस्तर लिहा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न 16**
- कादंबरी आणि लोकप्रिय साहित्य या सहसंबंधाची सविस्तर चर्चा करा.